

RMUTSV
SK074007

65748

รายงานการวิจัย

ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา

The Potentiality of Community - Based in Tourism

Management, Songkhla Province

อุไรวรรณ สุภานิตย์ Uraiwon Supanit

กุลดาร่า เพียรเจริญ Kuldara Peanjaroen

ศรันย์ จันทรเจริญ Sarun Janjaroen

910.08

0.497

2554

คณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ได้รับการสนับสนุนทุนอุดหนุนโครงการวิจัยจากมหาวิทยาลัย

เทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

งบประมาณ ประจำปี พ.ศ. 2554

ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา

อุไรวรรณ สุภานิตย์¹ กุลดารา เพียรเจริญ¹ และศรันย์ จันทระเจริญ²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร สัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามายังแหล่งท่องเที่ยว โดยการใช้แบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามขอบเขตด้านเนื้อหาเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ นำเสนอในรูปแบบตาราง พบว่าชุมชนมีการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเน้นการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เนื่องจากทุกชุมชนในพื้นที่มีความต้องการที่จะเผยแพร่วิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนและต้องการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคใต้ ชุมชนต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยอยากให้ผู้แทนของชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ และมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยมีเจ้าหน้าที่ภาครัฐคอยเป็นที่ปรึกษา เพื่อให้การบริหารงานด้านการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางและความต้องการเดียวกัน สำหรับแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย โดยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจะเน้นรูปแบบของการอนุรักษ์ การตั้งกฎระเบียบต่าง ๆ และการจัดทำป้ายชี้แจงแสดงไว้ในแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการส่งเสริม การประชาสัมพันธ์ หรือการจัดงานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ เพื่อให้พื้นที่เป็นที่รู้จัก รวมทั้งการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยเชื่อมโยง 3 พื้นที่เข้าด้วยกันเพื่อกระตุ้นหรือดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนา

¹คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

²บริษัทหาดใหญ่เจอร์นี่ ทัวร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

The Potentiality of Community - Based in Tourism Management, Songkhla Province

Uraiwon Supanit¹ Kuldara Peanjaroen¹ and Sarun janjaroen²

Abstract

The purpose of this research was to study the potential of community to manage tourism in Songkhla. The study was conducted by data collection, interview people who involved in tourism management and tourists using questionnaire with 5 rating scales estimation. The data was analyzed according to the content and presented by descriptive analysis and tables. The study found that the communities have tourism development emphasizing on eco-tourism. The communities intend to spread a unique culture and way of life of the community and encourage the communities to be the source of knowledge concerning Southern culture and folkway. The communities want to have the participation in the development by asking the Sub-district Administrative Organization for having a community representative to submit the ideas in a meeting and the meetings should perform regularly in order to exchange and discuss ideas. In addition, the community demands government officials to be consultants in order to manage tourism in the same direction.

The guidelines of community-based tourism management, it is essential to get cooperation from many involved parties. Tourism development should focus on the form of conservation, the setting of rule and regulations and provide information signs in tourist attractions. In addition, the promotion, public relations and festival events will encourage tourism of communities as well as the development of tourism route by linking 3 communities in order to attract tourists' attention.

Key word: the community participation, development

---

¹Faculty of Liberal Arts. Rajamangala University of Technology Srivijaya, Muang, Songkhla.

²Hatyai Journey Tour co.,Ltd.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จล่วงด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาและการอนุเคราะห์ช่วยเหลือจากผู้มีพระคุณหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เสียดสเวลาให้กับการตรวจสอบความเหมาะสมรวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ต่องานวิจัย

ขอขอบพระคุณชาวตำบลเกาะขย ตำบลท่าหิน ตำบลกุด ตำบลคลองรี และตำบลคลองแดนทุกท่าน นักศึกษาหลักสูตรสาขาวิชาการท่องเที่ยวที่ให้การสนับสนุนงานวิจัยเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณอาจารย์หลักสูตรสาขาวิชาการท่องเที่ยวทุกท่านสำหรับกำลังใจ คำแนะนำ และความหวังดีที่มีให้กันเสมอมา

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยที่ได้สนับสนุนทุนอุดหนุนโครงการวิจัยประจำปีงบประมาณ 2554

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อคนในท้องถิ่น นักท่องเที่ยว และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต่อไป

คณะผู้วิจัย

กรกฎาคม 2555

สารบัญ

บทที่	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อ	ข
สารบัญ	ง
สารบัญภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
1 บทนำ	
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	1
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	2
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	2
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
เอกสารที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว	8
เอกสารที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน	22
เอกสารที่เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค	29
เอกสารที่เกี่ยวกับชุมชนการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่กำหนด	35
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	51
3 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	
สำรวจและรวบรวมปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	58
ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	58
ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	62

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	67
จุดแข็ง	68
จุดอ่อน	74
โอกาส	75
อุปสรรค	76
4 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน	
แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว	77
การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	77
การพัฒนาการบริการการท่องเที่ยว	79
การพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยว	80
การพัฒนาเส้นทางกรท่องเที่ยว	82
รายการนำเที่ยว “เส้นทางช้อปปิ้งสินค้า OTOP”	83
รายการนำเที่ยว “เส้นทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน”	83
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผล	89
อภิปรายผล	95
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	96
   บรรณานุกรม	98
   บุคคลานุกรม	103
   ภาคผนวก	105

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ

หน้า

1 แสดงกรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

7

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 เพศ	49
2 อายุ	50
3 ระดับการศึกษา	50
4 อาชีพหลัก	51
5 รายได้ต่อเดือน	51
6 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	52
7 บ้านพักอาศัย	52
8 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	53
9 มิติการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	54
10 การมีส่วนร่วมของชุมชน	55
11 การสนับสนุนจากภายนอกชุมชน	56
12 ภาวะผู้นำ	57
13 ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	58

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

จากการที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้ร่วมกันส่งเสริมให้ชุมชนได้มีการจัดการทรัพยากรของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน ซึ่งรูปแบบของการจัดการเป็นการท่องเที่ยววิถีชีวิตและภูมิปัญญาของท้องถิ่นในจังหวัดสงขลา ประกอบด้วย การท่องเที่ยววัฒนธรรม วิถีโหนด-นา-เล ของตำบลท่าหิน ตำบลคลองรีและตำบลคูซูด อำเภอสทิงพระ การท่องเที่ยวชุมชนวิถีพุทธ ตำบลคลองแดน อำเภอระโนด และการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา ซึ่งหน่วยงานและชุมชนได้มีการจัดกิจกรรม เส้นทางการท่องเที่ยว ที่พัก และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ตลอดจนได้จัดการโฆษณาประชาสัมพันธ์โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สถาบันการศึกษา บริษัทนำเที่ยว ได้มีการนำเที่ยวเข้าไปยังชุมชนเหล่านั้นมาแล้ว จากการศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวพบว่าการจัดการของชุมชนยังเป็นลักษณะของการจัดการเฉพาะกลุ่มของตนเอง การจัดการยังขาดความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มเครือข่ายกลุ่มอื่น ๆ และยังไม่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสงขลา ซึ่งทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้าไปยังชุมชนน้อย และต้องมีการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อให้มีการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ในประเด็นการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา เพื่อศึกษาปัญหาในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยว ตลอดจนถึงการเชื่อมโยงเส้นทางกับชุมชนเครือข่ายและแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ของจังหวัดสงขลา เพื่อให้ชุมชนสามารถมีการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้เกิดขึ้นกับชุมชนของตนเอง

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษา ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าไว้ดังต่อไปนี้

1. สำรวจและรวบรวมปัญหาและอุปสรรคของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใน 3 พื้นที่ที่กำหนด คือ อำเภอสทิงพระ อำเภอระโนด และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เพื่อจัดทำฐานข้อมูล

2. วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใน 3 พื้นที่ที่กำหนด คือ อำเภอสทิงพระ อำเภอระโนด และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

3. การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใน 3 พื้นที่ที่กำหนด คือ อำเภอสทิงพระ อำเภอระโนด และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

4. พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยเชื่อมโยง 3 พื้นที่ที่กำหนด รวมทั้งรวบรวมข้อเสนอแนะเพื่อเป็นกำหนดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่มีความสมบูรณ์ต่อไป

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความสำคัญดังต่อไปนี้

1) เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวใน 3 พื้นที่ที่กำหนดของจังหวัดสงขลา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและสืบค้นทางวิชาการตลอดจนเป็นข้อมูลในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวของ จังหวัดสงขลาต่อไป

2) ผลการศึกษาสามารถนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยว และเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวกับชุมชนเครือข่าย รวมทั้งสามารถนำเส้นทางมาเสนอแนะในการดำเนินการท่องเที่ยวเพื่อนำไปสู่รายได้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

3) เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนผู้ที่สนใจตลอดจนนักเรียน นิสิต นักศึกษา สามารถนำผลการศึกษาครั้งนี้ไปปรับใช้ในการส่งเสริม และการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อคนในท้องถิ่น นักท่องเที่ยว และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายด้วยดี

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษา ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่การศึกษาใน 3 พื้นที่ที่กำหนด คือ อำเภอสทิงพระ อำเภอระโนด และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เพื่อนำไปสู่พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยเชื่อมโยง 3 พื้นที่

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาไว้ดังต่อไปนี้

2.1 สำรวจและรวบรวมปัญหาและอุปสรรคของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 3 พื้นที่ที่กำหนด คือ อำเภอสทิงพระ อำเภอระโนด และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เพื่อจัดทำฐานข้อมูล ในประเด็น

-มติการพัฒนารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

-การมีส่วนร่วมของชุมชน

-การสนับสนุนจากภายนอกชุมชน

-ภาวะผู้นำ

2.2 วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวใน 3 พื้นที่ที่กำหนด คือ อำเภอสทิงพระ อำเภอระโนด และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

-จุดเด่นหรือจุดแข็ง ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน เป็นข้อดีที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในชุมชน

-จุดด้อยหรือจุดอ่อน ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน เป็นปัญหาหรือข้อบกพร่องที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในชุมชน

-โอกาส ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอก เป็นผลจากการที่สภาพแวดล้อมภายนอกของชุมชนที่เอื้อประโยชน์หรือส่งเสริมการดำเนินงานของชุมชน

-อุปสรรค ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอก เป็นข้อจำกัดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก

2.3 แนวทางพัฒนารท่องเที่ยวใน 3 พื้นที่ที่กำหนด คือ อำเภอสทิงพระ อำเภอระโนด และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

2.4 พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยเชื่อมโยง 3 พื้นที่ที่กำหนด รวมทั้งรวบรวมข้อเสนอแนะเพื่อกำหนดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่มีความสมบูรณ์ต่อไป

3. ขอบเขตด้านข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านข้อมูลดังนี้

3.1 ข้อมูลจากเอกสาร ได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับความสำคัญของการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชนและศึกษางานวิจัยเกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานความรู้ในการศึกษา

3.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกต

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษา ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามลำดับต่อไปนี้

1. ขั้นสำรวจและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยการสำรวจและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเอกสารต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลความรู้พื้นฐานในการเขียนเค้าโครงวิจัยและเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาค้นคว้า

2. ชั้นเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

2.1 เก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร โดยการเก็บข้อมูลเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.2 การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

-หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบล การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และการท่องเที่ยวและการกีฬาจังหวัดสงขลา

-หน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ สมาคมการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว

-ผู้นำชุมชนหรือชุมชนในพื้นที่ ตลอดจนชาวบ้านและผู้เป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว

-นักวิชาการหรือนักวิจัยที่เคยทำงานในพื้นที่

-กลุ่มผู้นำสายสินค้าในชุมชน

-นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เป็นคนในพื้นที่หรือต่างพื้นที่ที่เคยมาท่องเที่ยวในพื้นที่

2) การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

-หน่วยงานภาครัฐ, หน่วยงานภาคเอกชน, ผู้นำชุมชนหรือชุมชนในพื้นที่ และนักวิชาการหรือนักวิจัยที่เคยทำงานในพื้นที่ จะทำการศึกษาจากประชากรโดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง เนื่องจากมีจำนวนน้อย

-กลุ่มผู้นำสายสินค้าในชุมชน และนักท่องเที่ยวจะทำการสุ่มด้วยวิธี Simple Random Sampling เพื่อให้ได้นักท่องเที่ยวที่เคยมาเที่ยวในพื้นที่เป้าหมาย

3) การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวใน 3 พื้นที่ที่กำหนด คือ อำเภอสติงพระ อำเภอระโนด และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใน 3 พื้นที่ที่กำหนด คือ อำเภอสติงพระ อำเภอระโนด และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ สร้างตามแนวความคิดของลิเคิร์ท โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร บทความ วารสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามตามวิธีของลิเคิร์ท จากหลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3. สร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด

4. นำแบบสอบถามมาพิจารณาถึงความครอบคลุมของเนื้อหา และสำนวนภาษาที่ใช้ พร้อมทั้งมีการปรับปรุงแก้ไข

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้เก็บกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด
เกณฑ์การให้คะแนนของแบบสอบถาม ผู้วิจัยกำหนดค่าคะแนน 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก

3 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับน้อย

1 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง นักท่องเที่ยว หรือผู้เกี่ยวข้องมีระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง นักท่องเที่ยว หรือผู้เกี่ยวข้องมีระดับความคิดเห็นในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง นักท่องเที่ยว หรือผู้เกี่ยวข้องมีระดับความคิดเห็นในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง นักท่องเที่ยว หรือผู้เกี่ยวข้องมีระดับความคิดเห็นในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง นักท่องเที่ยว หรือผู้เกี่ยวข้องมีระดับความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

3) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 ของผู้ตอบแบบสอบถามรวบรวมข้อมูลโดยการ แจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

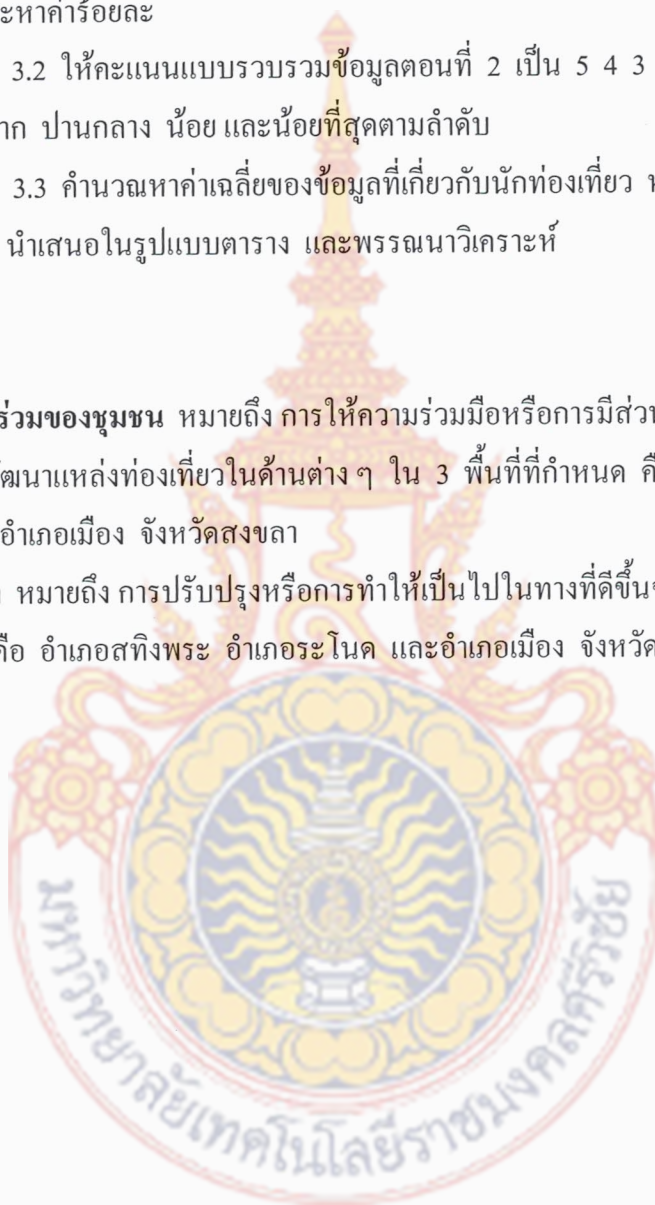
3.2 ให้คะแนนแบบรวบรวมข้อมูลตอนที่ 2 เป็น 5 4 3 2 และ 1 สำหรับ คำตอบมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดตามลำดับ

3.3 กำหนดหาค่าเฉลี่ยของข้อมูลเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว หรือผู้เกี่ยวข้องมี ระดับความคิดเห็น นำเสนอในรูปแบบตาราง และพรรณนาวิเคราะห์

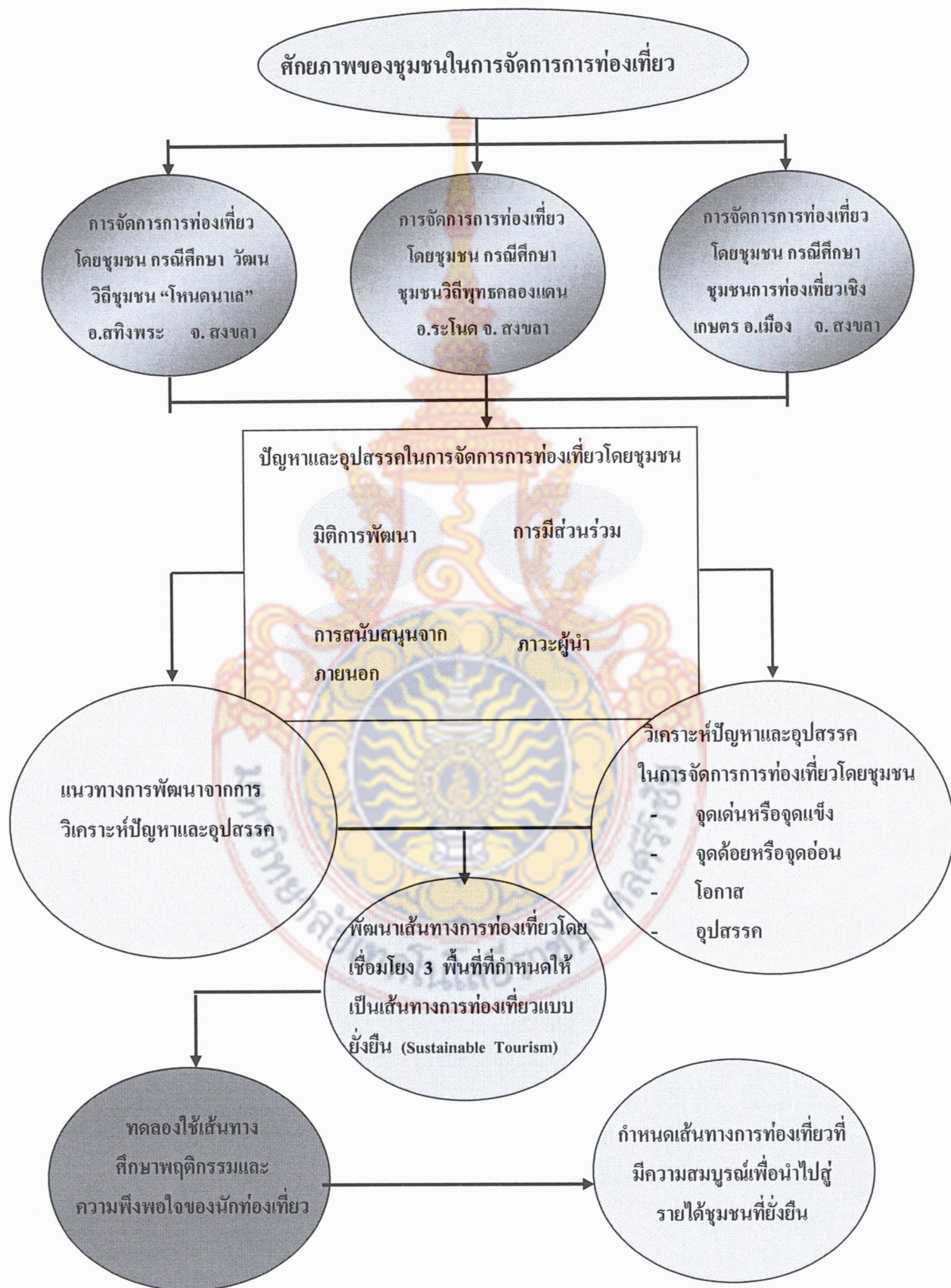
นิยามศัพท์เฉพาะ

การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การให้ความร่วมมือหรือการมีส่วนร่วมของประชาชน ในท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ใน 3 พื้นที่ที่กำหนด คือ อำเภอสทิงพระ อำเภอระโนด และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

การพัฒนา หมายถึง การปรับปรุงหรือการทำให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้นจากเดิมโดยชุมชนใน 3 พื้นที่ที่กำหนด คือ อำเภอสทิงพระ อำเภอระโนด และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

บทที่ 3

ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากการศึกษาศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามแบบเจาะจงกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 150 ชุด เพื่อรวบรวมปัญหาและอุปสรรคของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

3.1 สำรวจและรวบรวมปัญหาและอุปสรรคของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การสำรวจและรวบรวมปัญหาและอุปสรรคของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใน 3 พื้นที่ที่กำหนด คือ อำเภอสติงพระ อำเภอระโนด และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งปรากฏผลตามรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการศึกษาออกเป็น 7 ประเด็น ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน บ้านพักอาศัย ซึ่งปรากฏผลดังนี้

1.เพศ

ตาราง 1 เพศ

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
-เพศชาย	48	32
-เพศหญิง	102	68
รวม	150	100

จากตารางที่ 1 ปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 68 รองลงมาเป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 32 ซึ่งเพศหญิงมากกว่าเพศชาย

2.อายุ

ตาราง 2 อายุ

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
-อายุ 20 – 29 ปี	29	19.34
-อายุ 30 – 39 ปี	32	21.33
-อายุ 40 – 49 ปี	53	35.33
-อายุ 50 – 59 ปี	23	15.33
-อายุ 60 ปีขึ้นไป	13	8.67
รวม	150	100

จากตารางที่ 2 ปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 40 – 49 ปีคิดเป็นร้อยละ 35.33 รองลงมาคืออายุ 30 – 39 ปีคิดเป็นร้อยละ 21.33 อายุ 20 – 29 ปีคิดเป็นร้อยละ 19.34 อายุ 50 – 59 ปีคิดเป็นร้อยละ 15.33 และช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 8.67 ตามลำดับ

3.ระดับการศึกษา

ตาราง 3 ระดับการศึกษา

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
-ไม่ได้รับการศึกษา	3	2
-ระดับประถมศึกษา	56	37.33
-ระดับมัธยมศึกษา	34	22.66
-ระดับอนุปริญญา / ปวส.	20	13.33
-ระดับปริญญาตรี	36	24
-สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.68
รวม	150	100

จากตารางที่ 3 ปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 37.33 รองลงมาคือระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 24 ระดับมัธยมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 22.66 ระดับอนุปริญญา / ปวส.คิดเป็นร้อยละ 13.33 ไม่ได้รับการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 2 และระดับสูงกว่าปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 0.68 ตามลำดับ

4.อาชีพหลัก

ตาราง 4 อาชีพหลัก

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
-รับจ้างทั่วไป	23	15.33
-เกษตรกร	47	31.33
-ธุรกิจส่วนตัว	28	18.66
-แม่บ้าน	18	12
-รับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	15	10
-พนักงานบริษัท	5	3.33
-อื่น ๆ ข้าราชการบำนาญ, ประมง	14	9.35
รวม	150	100

จากตารางที่ 4 ปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรคิดเป็นร้อยละ 31.33 รองลงมาคืออาชีพธุรกิจส่วนตัวคิดเป็นร้อยละ 18.66 อาชีพรับจ้างทั่วไปคิดเป็นร้อยละ 15.33 อาชีพแม่บ้านคิดเป็นร้อยละ 12 อาชีพรับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจคิดเป็นร้อยละ 10 อาชีพ อาชีพอื่น ๆ ข้าราชการบำนาญ, ประมงคิดเป็นร้อยละ 9.35 และอาชีพพนักงานบริษัทคิดเป็นร้อยละ 3.33 ตามลำดับ

5.รายได้ต่อเดือน

ตาราง 5 รายได้ต่อเดือน

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
-ต่ำกว่า 5,000 บาท	33	22
-5,001 – 10,000 บาท	78	52
-10,001 – 15,000 บาท	27	18
-15,001 – 20,000 บาท	9	6
-20,001 บาทขึ้นไป	3	2
รวม	150	100

จากตารางที่ 5 ปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,001 – 10,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 52 รองลงมาคือรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 22 รายได้

10,001 – 15,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 18 รายได้ 15,001 – 20,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 6 และรายได้ 20,001 บาทขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 2 ตามลำดับ

6.ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ตาราง 6 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
-ระยะเวลาต่ำกว่า 3 ปี	8	5.33
-ระยะเวลา 3 – 5 ปี	12	8
-ระยะเวลา 6 – 8 ปี	14	9.34
-ระยะเวลา 9 – 12 ปี	20	13.33
-ระยะเวลา 12 ปีขึ้นไป	96	64
รวม	150	100

จากตารางที่ 6 ปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนระยะเวลา 12 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 64 รองลงมาคือระยะเวลา 9 – 12 ปีคิดเป็นร้อยละ 13.33 ระยะเวลา 6 – 8 ปีคิดเป็นร้อยละ 9.34 ระยะเวลา 3 – 5 ปีคิดเป็นร้อยละ 8 และระยะเวลาต่ำกว่า 3 ปีคิดเป็นร้อยละ 5.33 ตามลำดับ

7. บ้านพักอาศัย

ตาราง 7 บ้านพักอาศัย

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
-บ้านพักตนเอง	100	66.67
-บ้านบิดา – มารดา	42	28
-บ้านญาติ	5	3.33
-บ้านเช่า	3	2
รวม	150	100

จากตารางที่ 7 ปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีบ้านพักอาศัยเป็นบ้านพักตนเอง คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมาคือบ้านบิดา – มารดา คิดเป็นร้อยละ 28 บ้านญาติ คิดเป็นร้อยละ 3.33 และบ้านเช่า คิดเป็นร้อยละ 2 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการศึกษาออกเป็น 4 ประเด็น คือ มิติการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน การสนับสนุนจากภายนอกชุมชน และภาวะผู้นำ ซึ่งปรากฏผลดังนี้

ตาราง 8 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับปัญหาและอุปสรรค
-มิติการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	2.60	1.16	ปานกลาง
-การมีส่วนร่วมของชุมชน	2.57	1.09	ปานกลาง
-การสนับสนุนจากภายนอกชุมชน	2.56	1.01	ปานกลาง
-ภาวะผู้นำ	2.52	1.04	ปานกลาง
รวม	2.56	1.08	ปานกลาง

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่าระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.56$) หากพิจารณารายละเอียดพบว่ามิติการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 2.60$) รองลงมาคือการมีส่วนร่วมของชุมชน ($\bar{X} = 2.57$) การสนับสนุนจากภายนอกชุมชน ($\bar{X} = 2.56$) และภาวะผู้นำ ($\bar{X} = 2.52$) ตามลำดับ และสามารถแยกรายละเอียดในการนำเสนอตามกำหนดการศึกษาออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

ตาราง 9 มิติการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับปัญหา และอุปสรรค
-ชุมชนมีวิถีชีวิต ความเป็นธรรมชาติและมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น	2.60	1.26	ปานกลาง
-ชุมชนมีทรัพยากรที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม	2.56	1.23	ปานกลาง
-ชุมชนมีเส้นทางที่ใช้ในการเดินทางภายในชุมชนสะดวก ไม่ยุ่งยากและปลอดภัย	2.69	1.19	ปานกลาง
-ชุมชนมีป้ายและสัญลักษณ์บอกเส้นทางที่เข้าใจง่ายชัดเจน	2.57	1.06	ปานกลาง
-ชุมชนมีลักษณะที่ตั้งของชุมชนที่สามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ได้	2.59	1.09	ปานกลาง
-ชุมชนมีศักยภาพของพื้นที่ในการพัฒนาในอนาคต	2.56	1.15	ปานกลาง
รวม	2.60	1.16	ปานกลาง

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่าระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านมิติการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.60$) หากพิจารณารายละเอียดพบว่าชุมชนมีเส้นทางที่ใช้ในการเดินทางภายในชุมชนสะดวก ไม่ยุ่งยากและปลอดภัยระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 2.69$) รองลงมาคือชุมชนมีวิถีชีวิต ความเป็นธรรมชาติและมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ($\bar{X} = 2.60$) ชุมชนมีลักษณะที่ตั้งของชุมชนที่สามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ได้ ($\bar{X} = 2.59$) ชุมชนมีป้ายและสัญลักษณ์บอกเส้นทางที่เข้าใจง่าย ชัดเจน ($\bar{X} = 2.57$) ชุมชนมีทรัพยากรที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมและชุมชนมีศักยภาพของพื้นที่ในการพัฒนาในอนาคตในสัดส่วนที่เท่ากัน ($\bar{X} = 2.56$) ตามลำดับ

ตาราง 10 การมีส่วนร่วมของชุมชน

รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับปัญหา และอุปสรรค
-ชุมชนมีการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนอยู่เสมอ	2.67	1.09	ปานกลาง
-ชุมชนมีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว	2.57	1.08	ปานกลาง
-ชุมชนมีการคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ในชุมชน	2.56	1.03	ปานกลาง
-ชุมชนมีการคำนึงถึงคุณภาพในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว /ผู้มาเยือน	2.64	1.11	ปานกลาง
-ชุมชนมีการจัดการด้านความปลอดภัยในชุมชน	2.55	1.18	ปานกลาง
-ชุมชนมีการสร้างมาตรการเฝ้าระวัง และป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและด้านวัฒนธรรม	2.56	1.09	ปานกลาง
-ชุมชนมีกิจกรรมการเรียนรู้วิถีชุมชน หรือกิจกรรมประจำวันของชุมชนซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในชุมชน	2.61	1.13	ปานกลาง
-ชุมชนมีการรวมกลุ่มของชุมชนในการจัดการในรูปแบบของชมรม โดยมีคณะกรรมการบริหารกลุ่ม / ชมรม	2.51	1.09	ปานกลาง
-ชุมชนมีส่วนร่วมในการรวมกลุ่มเพื่อจัดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	2.55	1.09	ปานกลาง
-ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการบริหารจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	2.45	0.99	น้อย
-ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาในการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	2.59	1.10	ปานกลาง
-ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการบริหารและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	2.51	1.08	ปานกลาง
รวม	2.57	1.09	ปานกลาง

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่าระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.57$) หากพิจารณารายละเอียดพบว่าชุมชนมีการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนอยู่เสมอระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 2.67$) รองลงมาคือชุมชนมีการคำนึงถึงคุณภาพในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว/ผู้มาเยือน ($\bar{X} = 2.64$) ชุมชนมีกิจกรรมการเรียนรู้วิถีชุมชน หรือกิจกรรมประจำวันของชุมชนซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในชุมชน ($\bar{X} = 2.61$) ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาในการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.59$) ชุมชนมีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวกในการรองรับนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.57$) ชุมชนมีการคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ในชุมชนและชุมชนมีการสร้างมาตรการเฝ้าระวัง และป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและด้านวัฒนธรรมในสัดส่วนที่เท่ากัน ($\bar{X} = 2.56$) ชุมชนมีการจัดการด้านความปลอดภัยในชุมชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการรวมกลุ่มเพื่อจัดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.55$) ชุมชนมีการรวมกลุ่มของชุมชนในการจัดการในรูปแบบของชมรมโดยมีคณะกรรมการบริหารกลุ่ม / ชมรมและชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการบริหารและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในสัดส่วนที่เท่ากัน ($\bar{X} = 2.51$) และชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการบริหารจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.54$) ตามลำดับ

ตาราง 11 การสนับสนุนจากภายนอกชุมชน

รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับปัญหาและอุปสรรค
-ชุมชนได้รับความร่วมมือจากภาครัฐ หรือเอกชนในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว	2.53	1.05	ปานกลาง
-ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ หรือเอกชนด้านงบประมาณเพื่อส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว	2.55	1.02	ปานกลาง
-ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ และเอกชนด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชน	2.58	1.01	ปานกลาง
-ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ และเอกชนด้านการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว	2.57	0.99	ปานกลาง
รวม	2.56	1.01	ปานกลาง

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่าระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการสนับสนุนจากภายนอกชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.56$) หากพิจารณารายละเอียดพบว่าชุมชนได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ และเอกชนด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 2.58$) รองลงมาคือชุมชนได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ และเอกชนด้านการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.57$) ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ หรือเอกชนด้านงบประมาณเพื่อส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.55$) และชุมชนได้รับความร่วมมือจากภาครัฐ หรือเอกชนในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.53$) ตามลำดับ

ตาราง 12 ภาวะผู้นำ

รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับปัญหาและอุปสรรค
-ผู้นำชุมชนมีการวางแผนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างชัดเจน	2.58	1.01	ปานกลาง
-ผู้นำชุมชนมีความสามารถในการบริหารงบประมาณเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน	2.50	0.99	น้อย
-ผู้นำชุมชนเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง	2.48	1.07	ปานกลาง
-ผู้นำชุมชนมีการควบคุมดูแลและประเมินผลเกี่ยวกับการบริหารและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	2.54	1.02	ปานกลาง
-ผู้นำชุมชนมีความรับผิดชอบต่อการบริหารและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	2.50	1.10	น้อย
รวม	2.52	1.04	ปานกลาง

จากตารางที่ 12 แสดงให้เห็นว่าระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านภาวะผู้นำโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.52$) หากพิจารณารายละเอียดพบว่าผู้นำชุมชนมีการวางแผนการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างชัดเจนระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 2.58$) รองลงมาคือผู้นำชุมชนมีการควบคุมดูแลและประเมินผลเกี่ยวกับการบริหารและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.54$) ผู้นำชุมชนมีความสามารถในการบริหารงบประมาณเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนและผู้นำชุมชนมีความรับผิดชอบต่อการ

บริหารและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในสัดส่วนเท่ากัน ($\bar{X} = 2.50$) และผู้นำชุมชนเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 2.48$) ตามลำดับ

3.2 วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการศึกษาออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้ 1) จุดเด่นหรือจุดแข็ง ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน เป็นข้อดีที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายใน 2) จุดด้อยหรือจุดอ่อน ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน เป็นปัญหาหรือข้อบกพร่องที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายใน 3) โอกาส ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอก เป็นผลจากการที่สภาพแวดล้อมภายนอกของชุมชนที่เอื้อประโยชน์หรือส่งเสริมการดำเนินงานของชุมชน และ 4) อุปสรรค ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอก เป็นข้อจำกัดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งปรากฏผลตามรายละเอียดดังนี้

จุดเด่นหรือจุดแข็ง	จุดด้อยหรือจุดอ่อน
<p>-ทั้ง 3 ชุมชนในพื้นที่ที่กำหนด มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวด้วยความมีเสน่ห์เฉพาะตัว มีภูมิปัญญาท้องถิ่น และเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่และวัฒนธรรมที่น่าสนใจ</p> <p>-มีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยว เช่น การจัดที่พักแบบ Homestay การบริการอาหารท้องถิ่น การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากชุมชน และการจัดเตรียมสาธารณูปโภคอื่น ๆ ตามความจำเป็น</p> <p>-มีเส้นทางคมนาคมที่เข้าออกพื้นที่ได้อย่างสะดวก มีการจัดทำป้ายบอกทิศทาง และสามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง</p>	<p>-ขาดการประสานงานหรือการสนับสนุนระหว่างองค์การปกครองท้องถิ่นและชุมชน ในการจัดทำแผนกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวของชุมชน</p> <p>-ขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในด้าน การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในพื้นที่ เช่น ปรับเส้นทางคมนาคม จัดเตรียมจุดต้อนรับนักท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ให้พื้นที่เป็นที่รู้จักกันอย่างทั่วถึง</p>

<p>-การมีส่วนร่วมของชุมชนในการรวมกลุ่มในกิจกรรมต่าง ๆ ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ความมีมิตรไมตรี การให้บริการข้อมูล และการให้ความช่วยเหลือ</p>	
<p style="text-align: center;">โอกาส</p> <p>-มีการร่วมมือกับองค์กรภายนอก เช่น มหาวิทยาลัยในการอบรมความรู้เกี่ยวกับมัคคุเทศก์และยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น อีกทั้งร่วมมือกับโรงเรียนในท้องถิ่นในการร่างหลักสูตรบูรณาการเพื่อให้เยาวชนรักและหวงแหนท้องถิ่นตน</p> <p>-ควรส่งเสริมการพักผ่อนแบบโฮมสเตย์ของทุกชุมชนให้เป็นการศึกษารูปแบบชีวิต และการดำเนินชีวิตของชุมชนให้มากขึ้น</p>	<p style="text-align: center;">อุปสรรค</p> <p>-ข่าวความรุนแรงอย่างต่อเนื่องของพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดน รวมทั้งในพื้นที่สงขลาส่งผลให้นักท่องเที่ยวขาดความเชื่อมั่นในเรื่องความปลอดภัย</p> <p>-การเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล หรือการเกิดเหตุการณ์อุทกภัยทางธรรมชาติ เช่นในฤดูฝน ในบางพื้นที่ไม่สามารถเปิดให้บริการได้ เนื่องจากสภาพพื้นที่เปิดโล่ง เช่น ตลาดริมน้ำคลองแดน การชมวิถีชีวิตโหนด นา เล</p>

จากการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา พบว่า

1. จุดเด่นหรือจุดแข็ง ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน เป็นข้อดีที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายใน

1.1 ทั้ง 3 ชุมชนในพื้นที่ที่กำหนด มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวด้วยความมีเสน่ห์เฉพาะตัว มีภูมิปัญญาท้องถิ่น และเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่และวัฒนธรรมที่น่าสนใจ

ทรัพยากรการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ ซึ่งก่อให้เกิดความน่าสนใจ และความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยววิถีโหนด นา เล ของตำบลท่าหิน ตำบลคลองรีและตำบลคูซูด อำเภอสิงหนคร จัดเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติที่สวยงาม มีระบบนิเวศชายฝั่งที่ติดทะเลสาบสงขลา ซึ่งเต็มไปด้วยความอุดมสมบูรณ์ซึ่งประกอบด้วย น้ำเค็ม น้ำจืด และน้ำกร่อย เหมาะแก่การดำเนินชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่นที่เป็นปัจจัยหลักก่อให้เกิดเป็นสังคมวัฒนธรรมเกษตรกรรมที่ยังคงถือถือต่อการยังชีพของคนในท้องถิ่น มีการทำนา การทำประมงพื้นบ้านและการขึ้นต้นตาลโหนด ทั้งสามตำบลนี้

ถือได้ว่าเป็นพื้นที่ที่รวบรวมเอาวิถีการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ของคนทางภาคใต้ไว้ได้ครบอย่าง สมบูรณ์ทั้งสามรูปแบบ และหาได้ยากตามท้องถิ่นอื่น ๆ จึงได้มีการจัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์ในรูปแบบวิถีโหนด นา เล ขึ้นมา และได้มีการจัดการพื้นที่ทั้งวิถีโหนด วิถีนา วิถีเล เพื่อ ใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้ในแต่ละวิถี โดยการจัดการด้านพื้นที่ของสมาชิกชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ของแต่ละตำบลเพื่อใช้ในการสาธิตกิจกรรมต่าง ๆ โดยวิถีโหนด วิถีนา จะใช้พื้นที่ที่อยู่บริเวณที่ ราบลุ่มอยู่ใกล้กับบ้านเรือนของชาวบ้านในท้องถิ่น และวิถีเล จะใช้พื้นที่ในการเรียนรู้กิจกรรมใน บริเวณของทะเลสาบสงขลาที่มีพื้นที่ติดกับหมู่บ้าน ซึ่งได้จัดให้มีการล่องเรือชมวิถีชีวิตการทำ ประมงพื้นบ้าน คุณก่น้านานาชนิด และได้มีการจัดให้มีการแวะพักที่จุดชมวิวกีฬาเคาะดำเหียง จะ เป็นเกาะที่อยู่กลางทะเลสาบสงขลา สามารถมองเห็นภูมิทัศน์บริเวณรอบ ๆ เกาะ การท่องเที่ยว ชุมชนวิถีพุทธ ตำบลคลองแดน อำเภอระโนด นอกจากนี้มีความสวยงามด้านทัศนียภาพริม คลองและสภาพวิถีชีวิตริมคลองที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ เนื่องจากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์เป็น ที่ราบลุ่มใกล้แม่น้ำ พื้นที่ชุมชนจึงเหมาะแก่การเกษตรเพาะปลูก เช่น การทำนาข้าว การ ปลูกพืชสวนต่าง ๆ เช่น ตาลโตนด มะพร้าว และพืชผักสวนครัว นอกจากนี้จากแหล่งที่ตั้ง มีลำคลองหลายสายที่สามารถออกสู่ทะเลอ่าวไทยจึงทำให้ชุมชนสามารถประกอบอาชีพ ประมง ซึ่งสามารถทำได้ทั้งประมงน้ำจืด และน้ำเค็ม และการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบล เกาะขย อำเภอมือเก็ง ซึ่งเป็นเกาะที่ตั้งอยู่กลางทะเลสาบสงขลา ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบ ชุมชนจึง ประกอบอาชีพทำการประมง และการเกษตรเป็นหลัก ชุมชนจึงเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคใต้ ซึ่งมีความน่าสนใจเช่น ภูมิปัญญาการทอผ้า การทำเกษตรแบบ ผสมผสาน (สวนสมรม) การทำประมง เป็นต้น

1.2 มีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยว เช่น การจัดที่ พักแบบ Homestay การบริการอาหารท้องถิ่น การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากชุมชน และการจัดเตรียมสาธารณูปโภคอื่น ๆ ตามความจำเป็น

1.2.1 ด้านการจัดที่พักแบบ Homestay ไว้บริการแก่นักท่องเที่ยว สำหรับพื้นที่ อำเภอสติงพระ มีการจัดการด้านที่พักโดยการจัดรวมกลุ่มโฮมสเตย์ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้ถึงวิถีชีวิตในรูปแบบวิถีโหนด นา เล มีการจัดตั้งข้อกำหนด รูปแบบของที่พักที่เหมาะสมแก่การให้บริการคือ ต้องมีความพร้อมในด้านสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก ทั้งนี้ในพื้นที่ตำบลคูซูด ทางชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตำบลคูซูดได้จัด สถานที่ปฏิบัติธรรมของวัดธรรมประดิษฐ์ไว้เป็นที่รองรับนักท่องเที่ยว เนื่องจากทางวัดมีพร้อมทั้ง ระบบน้ำประปา ไฟฟ้า โดยทางกลุ่มจะมีสมาชิกคอยดูแลเรื่องของความสะอาด และความ ปลอดภัยชุมชน สำหรับพื้นที่อำเภอระโนดนั้น ชุมชนวิถีพุทธคลองแดนได้มีการจัดการด้านที่พัก

ในรูปแบบของโฮมสเตย์สำหรับบริการแก่นักท่องเที่ยวเช่นกัน ซึ่งปัจจุบันมีอยู่ 3 หลัง คือ โฮมสเตย์ครูสาขันธ์ โฮมสเตย์บ้านร้อยปี และโฮมสเตย์บ้านพีโธ ซึ่งลักษณะเด่นจะอยู่ที่โฮมสเตย์ครูสาขันธ์เนื่องจากเป็นบ้านหลังแรกที่มีการออกแบบปรับปรุงให้คงความเป็นอัตลักษณ์ของเรือนแถวไม้ โดยตัดแปลงบ้านไม้เก่าอายุเกือบร้อยปีเป็นที่พัก มีการรวบรวมของเก่าที่อยู่ในบ้านนำมาจัดวางให้นักท่องเที่ยวได้ชม จึงทำให้บ้านครูสาขันธ์กลายเป็นโฮมสเตย์หลังแรกของตลาดริมน้ำคลองแดนที่รองรับนักท่องเที่ยวได้กว่า 20 คน โดยมีการแบ่งสัดส่วนของบ้านได้อย่างชัดเจน คือ ชั้นบนมีห้องนอนรองรับแขก 3 ห้อง ชั้นล่างมีห้องน้ำ ห้องสุขา และโต๊ะกาแฟหรือโต๊ะรับประทานอาหาร ส่วนทำน้าหน้าบ้านมีไว้สำหรับให้นักท่องเที่ยวนั่งพักผ่อนพูดคุยกับคนในชุมชนและชมวิถีชีวิตของของชุมชนริมคลอง นอกจากนี้พื้นที่เกาะยอ อำเภอเมือง การบริการที่พักแบบโฮมสเตย์จะได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากเนื่องจากเป็นที่พักแบบโฮมสเตย์ที่ตั้งอยู่ในทะเล ซึ่งปัจจุบันจำนวนที่พักแบบโฮมสเตย์ ในพื้นที่เกาะยอมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้ปัจจุบันทางชุมชนเกาะยอกำลังประสบปัญหาเนื่องจากการบริการที่พัสดังกล่าว จะมีกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวนิยมคือการร้องคาราโอเกะ ซึ่งจะส่งเสียงรบกวน และส่งผลกระทบต่อชาวบ้านในบริเวณใกล้เคียง ดังนั้นทางชุมชนต้องหาทางออกร่วมกันในเรื่องดังกล่าว

1.2.2 ด้านการบริการอาหารท้องถิ่น พื้นที่อำเภอสติงพระ ทั้ง 3 ตำบล การบริการอาหารจะเป็นการจัดเตรียมดังนั้นจะต้องมีการแจ้งล่วงหน้า โดยอาหารจะเป็นการบริการแบบอาหารพื้นบ้าน ซึ่งวัตถุดิบสามารถจัดหาได้ในชุมชน เช่น แกงกะทิไก่กับหยวกกล้วยหรือกุ้งกับตาลโตลด ยำหัวตาลโตลด ปลาแห้งทอด น้ำพริกผักสด ซึ่งการจัดอาหารสำหรับนักท่องเที่ยวจัดเป็นอาหารพื้นเมืองที่ได้มาจากผลผลิตในชุมชนโดยเน้น 3 วิธี คือข้าวสารจากวิถีนาสัตัวน้ำจากวิถีเถา และส่วนผสมของอาหารจากวิถีโหนดสำหรับชุมชนวิถีพุทธคลองแดน อำเภอระโนดนั้น ทางชุมชนได้มีการจัดการแบ่งพื้นที่ในการจำหน่ายอาหารอยู่ 4 จุด คือ บริเวณร้านศรีสุขโฮสเทล บริเวณตรงข้ามเวทีการแสดงริมน้ำ บริเวณศาลาคร่อมสะพานไม้ และบริเวณโฮมสเตย์บ้านครูสาขันธ์ ซึ่งทั้งหมดอยู่บริเวณตลาดริมน้ำคลองแดน และในแต่ละจุดจะมีการจำหน่ายอาหารที่แตกต่างกัน เพื่อสร้างความหลากหลายให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ทางชุมชนเห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จึงกำหนดการใช้ภาชนะใส่อาหารที่ทำมาจากวัสดุธรรมชาติ เช่น ใบตอง หรือกระบอกไม้ไผ่ ทั้งยังคำนึงถึงความสะอาดและหลักโภชนาการ จึงกำหนดให้บรรดาแม่ค้าใส่หมวก ผ้ากันเปื้อน และแต่งกายชุดพื้นบ้าน เพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานให้กับร้านอาหารของตลาดริมน้ำคลองแดน อีกทั้งในกลุ่มแม่ค้าได้มีการอนุรักษ์อาหารพื้นบ้านเพื่อไม่ให้อาหารพื้นบ้านภาคใต้เหล่านี้สูญหายไปตามกาลเวลา เช่น แป้งแดง ข้าวยา ห่อหมก ขนมหาก ขนมโค ขนมน้ำมุด ข้าวเกรียบปากหม้อ ขนมหักกล้วย และมีเครื่องดื่มจำพวกน้ำสมุนไพร

และน้ำผลไม้ ลักษณะเด่นของชุมชนอีกอย่างคือ มีการจัดการในด้านการผลิตอาหารในจำนวนมากไม่มาก เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวชมยังตลาดริมน้ำคลองแดนมีไม่มาก จึงเป็นการป้องกันอาหารที่จะบูด หรือเน่าเสีย และเป็นการลดต้นทุนในการผลิต แต่หากช่วงเทศกาลหรือวันสำคัญ ๆ เช่น เทศกาลวันลอยกระทง เทศกาลวันปีใหม่ ฯลฯ จะมีการเพิ่มปริมาณของอาหาร เนื่องจากในช่วงเทศกาลต่าง ๆ จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก สำหรับพื้นที่เกาะยอ อำเภอเมือง จะมีความได้เปรียบ เนื่องจากมีการบริการร้านอาหารทะเลนานาชาติ จำนวนมากไว้คอยบริการแก่นักท่องเที่ยว และแต่ละร้านเองก็มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักโดยทั่วไปอยู่แล้ว แต่ทั้งนี้นักท่องเที่ยวต้องการที่จะให้เกาะยอมีร้านอาหารพื้นเมืองไว้บริการเพิ่มขึ้นด้วย

1.2.3 การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากชุมชน การจำหน่ายของที่ระลึกภายในสถานที่ท่องเที่ยวจะช่วยให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ เพราะเมื่อได้เดินทางมาท่องเที่ยวในบางครั้งนักท่องเที่ยวอยากได้สินค้าหรือของที่ระลึกเพื่อเก็บไว้เป็นความทรงจำ อีกทั้งการขายของที่ระลึกยังช่วยสร้างรายได้ยังสถานที่ท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง ผลิตภัณฑ์ของอำเภอสทิงพระ จะมีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากดินตาลโตนด ได้แก่ ชุคเครื่องชา ทัพพี น้ำตาลโตนดผง น้ำตาลโตนดแวน กล่องทิชชู กระเป๋ายาตาล หมวก โคมไฟ นอกจากนี้มีการผลิตน้ำตาลแวน และสบู่อจากตาลโตนดด้วย ผลิตภัณฑ์ของชุมชนคลองแดน อำเภอระโนด มีการจัดเตรียมสินค้าจำพวกเสื้อยืด และโปสเตอร์ที่มีรูปตลาดริมน้ำคลองแดน นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์จำพวก สร้อยคอ ผ้าถุง และพวกกุญแจต่าง ๆ โดยพวกกุญแจที่จัดจำหน่ายนั้นจะเป็นรูปขวานเล็ก ๆ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกให้นักท่องเที่ยวได้ทราบถึงเรื่องราวของคลองแดนที่เคยเป็นสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์เรื่องลูกขวานที่มีชื่อเสียงในอดีต นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์ของชุมชนเกาะยอ เช่น อาหารแปรรูปจากผลิตภัณฑ์ทางทะเล สินค้าหัตถกรรม เช่น ผ้าทอเกาะยอ เครื่องปั้น ดินเผา ซึ่งผ้าทอเกาะยอ จัดเป็นผ้าทอพื้นเมืองที่มีชื่อเสียงและมีความประณีตในการทอและมีสีสันลวดลายต่าง ๆ สวยงาม ปัจจุบันมีชาวบ้านรวมตัวกันก่อตั้งกลุ่มทอผ้าได้แก่ กลุ่มราชวงศ์แสงส่องหล้า 1 กลุ่มทอผ้าพิบูล กลุ่มแม่บ้านเกษตรทอผ้าเกาะยอ และกลุ่มทอผ้าร่มไทร

1.3 มีเส้นทางคมนาคมที่เข้าออกพื้นที่ได้อย่างสะดวก มีการกำหนดป้ายบอกทิศทาง และสามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง

การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านเส้นทางคมนาคมของพื้นที่ 3 ตำบลในอำเภอสทิงพระ มีการเดินทางที่สะดวกห่างจากถนนหลวงไม่มากนัก เดินทางตามเส้นทางสงขลา - นครศรีธรรมราช หมายเลขทางหลวง 408 แต่สำหรับเส้นทางภายในปัจจุบันกำลังอยู่ในระหว่างการพัฒนา เนื่องจากไม่มีป้ายบอกเส้นทางในการไปยังกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ไม่มีแผนผังการเดินทาง

เพื่อเป็นการให้ข้อมูลเบื้องต้น อีกทั้งเส้นทางที่เชื่อมกันทั้ง 3 ตำบลเป็นเส้นทางที่ตัดผ่านชุมชน จึงทำให้ต้องระมัดระวังในการใช้เส้นทาง เนื่องจากบางครั้งมีสัตว์เลี้ยงเข้ามากีดขวางการใช้เส้นทาง ประกอบกับชาวบ้านเองนำผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของตนเองมาฝั่งแคบบริเวณพื้นผิวการจราจร นำมาซึ่งการเกิดอุบัติเหตุได้ สำหรับเส้นทางคมนาคมมายังตลาดริมน้ำคลองแดน สามารถเดินทางได้เพียงเส้นทางเดียวเท่านั้น คือ เส้นทางสงขลา - นครศรีธรรมราช หมายเลขทางหลวง 408 ระยะทางห่างจากตัวเมืองสงขลา 100 กิโลเมตร และห่างจากตัวเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช 100 กิโลเมตรเช่นกัน นอกจากนี้สามารถใช้เส้นทางเชื่อมต่อจากบ้านท่าเข็นสู่ตลาดริมน้ำคลองแดน ซึ่งมีระยะทางประมาณ 3 กิโลเมตรได้เช่นกัน เส้นทางคมนาคมภายนอกมีความสะดวกสบายเนื่องจากเป็นถนนลาดยาง และมีป้ายบอกทิศทางตลอดเส้นทาง โดยสามารถเดินทางได้ทั้งรถส่วนตัว รถโดยสารประจำทางหรือรถตู้ และปัจจุบันมีการจัดเส้นทางภายในตลาดริมน้ำคลองแดนเป็นลักษณะวงกลม โดยใช้สะพานไม้เชื่อมตลอดทั้งเส้นทาง ซึ่งกำหนดสะพานไม้ข้ามคลอง 3 จุด คือ สะพานไม้บริเวณศูนย์กลางของชุมชน สะพานไม้บริเวณโสมสเดย์บ้านครูสาย์ณห์ ซึ่งเป็นเส้นทางเชื่อมต่อกับเส้นทางเดินถนนคอนกรีต เล็ก ๆ และสะพานไม้โบราณมีหลังคาครอบก่อนถึงวัดคลองแดน ซึ่งเป็นสะพานที่เก่าแก่มืออยู่เดิม ตรงจุดนี้ได้รับความร่วมมือในการซ่อมแซมบูรณะจากชาวบ้านด้วยเงินทอดผ้าป่าสามัคคี นอกจากนี้ทางตลาดริมน้ำคลองแดนจัดให้มีโคมไฟส่องสว่างในเส้นทางที่เดินทางไปยังวัดคลองแดน เพื่อช่วยให้สามารถมองเห็นเส้นทางได้อย่างชัดเจน ป้องกันการเกิดอุบัติเหตุในการเดินทาง อีกทั้งยังช่วยในเรื่องของการสร้างทัศนียภาพที่สวยงามของตลาดริมน้ำคลองแดนในยามค่ำคืน และเส้นทางคมนาคมที่เข้าออกพื้นที่ได้อย่างสะดวก มีการกำหนดป้ายบอกทิศทาง สำหรับเส้นทางคมนาคมเข้าสู่ตำบลเกาะยอ เป็นการเดินทางที่สะดวกสบาย ผ่านสะพานติณสูลานนท์ สำหรับเส้นทางภายในอาจเป็นช่องการจราจรที่เล็กและคับแคบบ้างเนื่องจากเป็นถนนภายในตำบลและผ่านชุมชน อีกทั้งหากจะขยายถนนเองจะลำบากเนื่องจากตำบลเกาะยอถูกจำกัดด้วยพื้นที่ที่เป็นเกาะมีทะเลสาบล้อมรอบ และทางตำบลเกาะยอเองก็คำนึงถึงลักษณะของพื้นที่ที่เป็นสภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังนั้นทางองค์การบริหารส่วนตำบลจึงปรับปรุงด้านสัญญาณไฟจราจรบริเวณจุดตัดที่สำคัญ ๆ จำนวน 3 จุด เพื่อลดอุบัติเหตุ รวมทั้งพัฒนาทางเดินเท้าด้วยการปูตัวหนอนริมฝั่งทะเลสาบบริเวณสวนสาธารณะหาดทรายเทียมเพื่ออำนวยความสะดวกในการคมนาคม นอกจากนี้มีการจัดเตรียมป้ายบอกทิศทางเป็นระยะ ๆ ทำให้การเดินทางสะดวกยิ่งขึ้น อาจมีข้อจำกัดสำหรับรถขนาดใหญ่ที่ไม่สามารถเดินทางได้ แต่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดเตรียมรถรางไว้ ซึ่งสามารถติดต่อใช้บริการได้ นอกจากนี้ในส่วนของการจัดเส้นทางเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง ทั้ง 3 ชุมชนในพื้นที่ที่กำหนด สามารถเดินทาง

ไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่มีชื่อเสียงของจังหวัดได้อย่างสะดวก เช่น วัดพระโค๊ะ วัดสี่หยัง วัดนางเหล้า วัดเอก วัดท่าคุระ วัดเขาควหา วัดป่ากรอ เขารัดปุ่น บ่อตรุ หาดมหาราช เกาะหมาก เป็นต้น นอกจากนี้ทางหน่วยงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาได้ร่วมมือกับชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดนเพื่อเชิญชวนผู้ประกอบการท่องเที่ยวจำนวน 70 คน ในการร่วมกันสำรวจเส้นทาง การท่องเที่ยว เพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวชุมชนคลองแดนกับชุมชนอื่น ๆ เช่น ชุมชนบ้านชาว ชุมชนทะเลน้อย เพื่อผลักดันให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวขอยอดนิคมต่อไปในอนาคต

1.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการรวมกลุ่มในกิจกรรมต่าง ๆ ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ความมีมิตรไมตรี การให้บริการข้อมูล และการให้ความช่วยเหลือ

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการรวมกลุ่มในกิจกรรมต่าง ๆ ในทุกพื้นที่ที่กำหนดนั้นมี การจัดการที่แตกต่างกันไปตามลักษณะของพื้นที่ เช่น พื้นที่ 3 ตำบล อำเภอสทิงพระ มีการ จัดการโดยสมาชิกของกลุ่มอนุรักษ์ทุกคนเข้าร่วมอบรมความรู้ในเรื่องของการให้บริการและการให้ ข้อมูลต่าง ๆ ที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการให้บริการที่ดีแก่ นักท่องเที่ยวและเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือในการให้ความรู้หรือการสาธิตขั้นตอนการเรียนรู้ใน กิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้มีการจัดฝึกอบรมยุวมัคคุเทศก์ในท้องถิ่นทุก ๆ ปี โดยจะมีการฝึก ปฏิบัติและให้ความรู้พื้นฐานในเรื่องราวประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ซึ่งเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดี ให้กับเยาวชนในท้องถิ่นให้รักบ้านเกิดและกลับมาพัฒนาบ้านเกิดในโอกาสต่อ ๆ ไป สำหรับพื้นที่ ชุมชนคลองแดน อำเภอระโนดนั้น ก่อนที่ชุมชนจะกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น ได้มี การกำหนดจุดมุ่งหมายในการดำเนินการจัดการไปในทิศทางเดียวกัน และเป็นที่ยอมรับแก่ทุกฝ่าย ในชุมชน โดยการจัดการสภาพพื้นที่ทางชุมชนคลองแดนได้ใช้หลักทางศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยใช้หลักของ “วชร” คือ วัด ชุมชน รัฐบาล ในการขับเคลื่อนชุมชนโดยให้วัดเป็นจุดศูนย์กลาง นำชุมชน มีการจัดทำคู่มือชุมชนวิถีพุทธคลองแดนที่มีกฎระเบียบต่าง ๆ ในการควบคุมการจัดการ สภาพพื้นที่โดยไม่ให้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน โดยเน้นการจัดการสภาพพื้นที่ที่ ควบคุมไปกับการอนุรักษ์อันนำไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนชุมชนเปิดโอกาสให้บ้านของ ตนเป็นแหล่งการศึกษาเรียนรู้ เช่น บ้านไม้โบราณ ร้านขายยาศรีสุขโฮสเทล โฮมสเตย์ครูสายัณห์ เป็นต้น นอกจากนี้ชุมชนมีการปลูกฝังให้คนในชุมชนให้เป็นเจ้าบ้านที่ดี มีความเป็นมิตร มีมนุษย สัมพันธ์ มีการชวนนักท่องเที่ยวพูดคุยถามสารทุกข์สุขดิบต่าง ๆ โดยให้แนวคิดนักท่องเที่ยว เปรียบเสมือนญาติพี่น้อง คนในชุมชนต้องเข้าใจในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดี และพร้อมที่จะให้ ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยวได้ตลอดเวลา เช่น หากนักท่องเที่ยวเกิดการซักถามในเรื่องของ กิจกรรม วัดคลองแดน บ้านโบราณ ฯลฯ คนในชุมชนสามารถให้ข้อมูลหรือตอบข้อซักถามของ นักท่องเที่ยวได้ อีกทั้งมีการจัดการอบรมการต้อนรับนักท่องเที่ยวอยู่เสมอ ซึ่งในการอบรมแต่ละ

ครั้งจะมีการเชิญคนในชุมชนมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นพูดคุยถึงปัญหาต่าง ๆ และช่วยกันหาแนวทางแก้ไขปัญหานั้น ถือเป็นาร่วมกันคิดร่วมกันทำ ในส่วนของพื้นที่ตำบลเกาะขอมมีการจัดการอบรมมักคุเทศก์น้อยที่พิพิธภัณฑสถานศึกษาบัณฑิตศึกษา โดยมีกลุ่มเป้าหมายหลักคือเยาวชนในชุมชนเกาะขอม ทั้งนี้เพื่อให้คนในชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว และวิธีการต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในตำบลเกาะขอมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนอกจากนี้ชุมชนเกาะขอมเองต้องการให้ตัวแทนชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นหรือเชิญประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการจัดทำแผนกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวของชุมชนด้วย

2. จุดด้อยหรือจุดอ่อน ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน เป็นปัญหาหรือข้อบกพร่องที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายใน

2.1 ขาดการประสานงานหรือการสนับสนุนระหว่างองค์การปกครองท้องถิ่นและชุมชน ในการจัดทำแผนกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวของชุมชน

เนื่องจาก ทั้ง 3 ชุมชนในพื้นที่ที่กำหนดไม่ได้มีอาชีพด้านการท่องเที่ยวเป็นหลัก แต่ละชุมชนมีอาชีพที่เป็นลักษณะเด่นของชุมชนของตนเอง จึงมองว่าการใช้เวลาสำหรับการจัดการด้านการท่องเที่ยวเป็นเรื่องรอง นั้นหมายความว่าต้องว่างเว้นจากงานประจำก่อน และทุกชุมชนมองเห็นตรงกันว่าเรื่องการจัดการท่องเที่ยวหรือการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวควรเป็นหน้าที่ขององค์การปกครองท้องถิ่นเป็นหลัก ในการผลักดันงบประมาณหรือวางแผนการพัฒนา แต่ในขณะเดียวกันทุกชุมชนอยากให้ตัวแทนของชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นหรือเชิญประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการจัดทำแผนกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวของชุมชน หากทุกอย่างมีความชัดเจนชุมชนพร้อมสำหรับการให้ความร่วมมือในทุก ๆ ด้าน แต่ทั้งนี้ต้องเป็นการพัฒนาอย่างโปร่งใสและถูกต้อง

2.2 ขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในพื้นที่ เช่น ปรับเส้นทางคมนาคม จัดเตรียมจุดต้อนรับนักท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ให้พื้นที่เป็นที่รู้จักกันอย่างทั่วถึง

เนื่องจาก ทั้ง 3 ชุมชนในพื้นที่ที่กำหนดมีหน่วยงานปกครองท้องถิ่น เป็นผู้ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางโดยตรง ควรดำเนินการจัดสรรงบประมาณต่าง ๆ ลงสู่พื้นที่อย่างทั่วถึง เนื่องจากชุมชนมองว่าหากองค์กรท้องถิ่นไม่ให้การสนับสนุน โดยเฉพาะด้านงบประมาณ การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ก็เป็นไปได้ยาก และปัจจุบันปัญหาที่พบคือ ปัญหา/อุปสรรคในการติดต่อประสานงาน เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงบุคลากรภายในหน่วยงาน จึงทำให้การติดต่อประสานงานยากลำบาก ทั้งนี้พบว่าในบางพื้นที่ เช่น ชุมชนคลองแดน มีการคิดโครงการพัฒนา

ต่าง ๆ โดยชุมชนเองและขอสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงาน เช่น โครงการติดตั้งแสงสว่างเพิ่มเติมบริเวณตลาดริมน้ำคลองแดน และโครงการการจัดการบำบัดน้ำเสียในชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน เนื่องจากชุมชนคลองแดนเป็นจุดเชื่อมต่อของลำคลอง 3 สาย ซึ่งลำคลองทั้ง 3 สายนี้เป็นแหล่งรองรับน้ำเสียทั้งจากชุมชนและจากการทำการเกษตรของชาวบ้าน ซึ่งในฤดูกาลไม่มีการไหลของน้ำ ทำให้น้ำในพื้นที่นิ่งและค่าออกซิเจนในลำน้ำต่ำมาก ทำให้ส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ในแหล่งน้ำต่อชุมชน และมีผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตในลำน้ำ ทางชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดนจึงมีแนวคิดที่จะสร้างเครื่องเติมอากาศแบบผิวน้ำ เพื่อช่วยในการเติมอากาศและค่าออกซิเจนของแม่น้ำของตลาดริมน้ำคลองแดนมีสภาพที่ดีขึ้น ปัจจุบันตลาดริมน้ำคลองแดนได้มีการติดตั้งเครื่องเติมอากาศแบบผิวน้ำเป็นจำนวน 2 เครื่อง โดยได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม และในอนาคตข้างหน้าจะมีการของบประมาณจากทางภาครัฐและเอกชนในการขอเพิ่มจำนวนเครื่องเติมอากาศแบบผิวน้ำเพิ่มอีกจำนวน 2 เครื่อง เพื่อช่วยฟื้นฟูสภาพแม่น้ำของตลาดริมน้ำคลองแดนให้มีความสะอาดมากยิ่งขึ้น และป้องกันการเกิดน้ำเน่าเสีย ในชุมชน

3. โอกาส ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอก เป็นผลจากการที่สภาพแวดล้อมภายนอกของชุมชนที่เอื้อประโยชน์หรือส่งเสริมการดำเนินงานของชุมชน

3.1 มีการร่วมมือกับองค์กรภายนอก เช่น มหาวิทยาลัยในการอบรมความรู้เกี่ยวกับมัลติเทคท์และยูวมัลติเทคท์ท้องถิ่น อีกทั้งร่วมมือกับโรงเรียนในท้องถิ่นในการร่างหลักสูตรบูรณาการเพื่อให้เยาวชนรักและหวงแหนท้องถิ่นตน

ทั้ง 3 ชุมชนในพื้นที่ที่กำหนด มีโอกาสได้รับความร่วมมือกับองค์กรภายนอกเพื่อทำการส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนตระหนักถึงความเป็นเอกลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เช่น ในทุกพื้นที่ได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในการอบรมความรู้เกี่ยวกับมัลติเทคท์และยูวมัลติเทคท์ท้องถิ่น เพื่อเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้กับเยาวชนในท้องถิ่นให้มีใจรักและพร้อมจะพัฒนาบ้านเกิด รวมทั้งมีความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อเปิดเส้นทางการท่องเที่ยวใหม่ โดยตระหนักถึงความเป็นเอกลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชุมชนในการร่วมกันสำรวจเส้นทางการท่องเที่ยว เพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวกับชุมชนอื่น ๆ เช่น ชุมชนบ้านขาว และชุมชนทะเลน้อย อีกทั้งยังมีแนวคิดที่จะเชื่อมโยงการแสดงทางวัฒนธรรมของประเทศมาเลเซียเข้าร่วมต่อไปในอนาคต รวมทั้งมีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาช่วยสนับสนุนในเรื่องของการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) การกีฬาและการท่องเที่ยว ฝ่ายประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา,

กรรมการท่องเที่ยว และอนุสาร อสท. เป็นต้น ซึ่งนอกจากจะมีหน่วยงานเข้ามาช่วยเผยแพร่ข้อมูล การท่องเที่ยวแล้วทางชุมชนแต่ละชุมชนยังมีการช่วยกันในเรื่องการจัดโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่ง ท่องเที่ยวของตนเอง ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้สื่อต่าง ๆ อาทิ สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ ใบปลิว สื่อ อินเทอร์เน็ต เช่น เฟสบุ๊ก รวมทั้งสื่อโทรทัศน์ที่เข้ามาถ่ายทำรายการ เช่น รายการแฉะเที่ยวเหลียว คูเมือง และรายการที่เกี่ยวกับสารคดีการท่องเที่ยวต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้มีการประชาสัมพันธ์ ผ่านทางคลื่นวิทยุ โดยจะมีการประชาสัมพันธ์ทั้งสถานีวิทยุของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ศรีวิชัย สงขลา FM.97.50 MHz สถานีวิทยุของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 88.0 MHz และสถานี วิทยุชุมชน

3.2 ควรส่งเสริมการพักผ่อนแบบโฮมสเตย์ของทุกชุมชนให้เป็นการศึกษารูปแบบชีวิต และ การดำเนินชีวิตของชุมชนให้มากขึ้น

ควรร่วมมือกับองค์กรภายนอกและจัดอบรมเกี่ยวกับมาตรฐาน โฮมสเตย์ให้กับชุมชนหรือผู้ ที่สนใจเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจโฮมสเตย์ องค์กรปกครองท้องถิ่นควรมีมาตรการที่เข้มงวดใน การดูแลเรื่องรูปแบบ และผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจโฮมสเตย์ โดยเฉพาะด้านสภาพ สิ่งแวดล้อม ขยะและมลภาวะทางเสียง นอกจากนี้ควรสนับสนุนให้มีการจัดตั้งโฮมสเตย์ใน รูปแบบของกลุ่ม ชมรม หรือสหกรณ์ ซึ่งมีชาวบ้านในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ โฮมสเตย์แต่ละด้านอย่างจริงจัง เพื่อเป็นการกระจายรายได้

4. อุปสรรค ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอก เป็นข้อจำกัดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก

4.1 ขาดความรุนแรงอย่างต่อเนื่องของพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดน รวมทั้งในพื้นที่สงขลา ส่งผลให้นักท่องเที่ยวขาดความเชื่อมั่นในเรื่องความปลอดภัย

4.2 การเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล หรือการเกิดเหตุการณ์อุทกภัยทางธรรมชาติ เช่นในฤดู ฝน ในบางพื้นที่ไม่สามารถเปิดให้บริการได้ เนื่องจากสภาพพื้นที่เปิดโล่ง เช่น ตลาดริมน้ำคลอง แคน การชมวิถีชีวิตโหนดนาเล

บทที่ 4

การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

จากการศึกษาศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นการศึกษาแนวทางการท่องเที่ยวใน 3 พื้นที่ที่กำหนด คือ อำเภอสติงพระ อำเภอระโนด และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลาและการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยเชื่อมโยง 3 พื้นที่ที่กำหนดให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

4.1 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวใน 3 พื้นที่ที่กำหนด คือ อำเภอสติงพระ อำเภอระโนด และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

4.1.1 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 พื้นที่ที่มีการให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเน้นการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เนื่องจากทุกชุมชนในพื้นที่มีความต้องการที่จะเผยแพร่วิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนตัวเอง เช่น พื้นที่อำเภอสติงพระมีการพัฒนาระบบนิเวศโดยชาวบ้านในชุมชนได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือในการส่งเสริมการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม จัดให้มีการปลูกป่าชายเลนบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเพื่อใช้เป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ อีกทั้งได้รับงบประมาณจากกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (SIF) มาใช้ในการพัฒนาทรัพยากรในพื้นที่ทะเลสาบสงขลาให้มีสัตว์น้ำ เช่น กุ้ง ปู ปลา ขณะเดียวกันมีการพัฒนาด้านสถานที่ในชุมชน ด้วยการขุดคลองเชื่อมกันเพื่อใช้เป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ การทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันของชาวบ้าน เช่น กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กลุ่มส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ โครงการบ่อแกสชีวภาพ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร กลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไม้ตาลโตนด เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมกลุ่มเหล่านี้เป็นแหล่งสาธิตกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องของชุมชน นอกจากนี้มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นทรัพยากรสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวตามวิถีชีวิต โหนด นา เล โดยชุมชนรวมตัวกันดำเนินการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สืบสานวิถีชุมชน ให้เป็นแหล่งรวบรวมของโบราณในหมู่บ้านเพื่อสืบสานวิถีชีวิตและเพื่อการเรียนรู้สำหรับคนรุ่นหลังซึ่งคาดว่าจะแล้วเสร็จและพร้อมให้บริการในปี พ.ศ. 2556 (สัมภาษณ์ พูนทรัพย์ ศรีชู, วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2555)

สำหรับพื้นที่ชุมชนคลองแดนมีโครงการที่จะปรับสภาพภูมิทัศน์ โดยรอบของตลาดริมน้ำคลองแดน โดยเน้นในเรื่องของอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้มีความอุดมสมบูรณ์ โดยมีแนวคิดที่

จะปลูกต้นลำพูให้ทั่วริมน้ำคลองแดน เพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติและให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับความสวยงามของทั้งสองฝั่งริมน้ำคลองแดนที่เต็มไปด้วยต้นลำพู อีกทั้งต้นลำพูยังช่วยป้องกันพื้นที่ลิ่งไม่ให้ น้ำกัดเซาะได้ง่าย และยังช่วยดูดซับน้ำเสียของลำคลองไม่ให้เน่าเสียอีกด้วย ซึ่งทางชุมชนคลองแดนได้มีการเสนอของบประมาณกับทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาเพื่อขอต้นลำพูมาปลูกในชุมชนคลองแดนเป็นจำนวน 1,000 ต้น รวมทั้งมีแนวคิดที่จะดำเนินการปลูกต้นไม้และดอกไม้เพิ่มเติมบริเวณเส้นทางคมนาคมเข้าสู่ชุมชนให้มีความสวยงามและร่มรื่นมากขึ้น นอกจากนี้มีโครงการการจัดการบำบัดน้ำเสียในชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน โครงการสร้างเครื่องเติมอากาศแบบผิวน้ำ เพื่อช่วยในการเติมอากาศและค่าออกซิเจนของแม่น้ำให้มีสภาพที่ดีขึ้น นอกจากนี้มีแผนการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เน้นการอนุรักษ์วัสดุเก่านำกลับมาใช้ใหม่ให้เกิดประโยชน์ โดยได้ร่วมมือกับคนในชุมชน มีการจัดการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมภายในให้มีความสะดวกสบาย โดยการขยายสะพานไม้เลียบคลองให้มีทางเดินที่กว้างและเพิ่มจำนวนสะพานไม้ เพื่อทำให้เป็นเส้นทางคมนาคมภายในมีความเชื่อมต่อกัน อีกทั้งมีการสร้างราวจับ เพื่ออำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวได้รับความปลอดภัยในการเดินทาง ซึ่งเป็นการปรับปรุงตามการจัดทำแผนแม่บทของคณะวิจัยที่ดูแลพื้นที่ (สัมภาษณ์ จเร สุวรรณชาติ, วันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2555)

นอกจากนี้ในส่วนของพื้นที่ตำบลเกาะยอ มีโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นภายในชุมชน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางของนักท่องเที่ยว โดยมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการจัดการการท่องเที่ยว นอกจากนี้การพัฒนาการท่องเที่ยวภายในชุมชนเกาะยอ ชุมชนเองต้องการให้เกาะยอเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคใต้ เนื่องจากเกาะยอมีสิ่งที่น่าสนใจหลายอย่าง เช่น ภูมิปัญญาการทำผ้า การทำเครื่องเขินแบบผสมผสาน (สวนสมรม) การทำประมง และผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ รวมทั้งสินค้าทางการเกษตร ด้านทรัพยากรธรรมชาติมีการพัฒนาป่าชายเลนซึ่งได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ชาวบ้าน และนักท่องเที่ยว ด้วยการปลูกป่าชายเลนและปล่อยสัตว์น้ำ โยได้รับการสนับสนุนต้นกล้าจากสถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 38 ตำบลชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา นอกจากนี้มีโครงการปลูกต้นไม้เพื่อให้เกิดความร่มรื่น และความอุดมสมบูรณ์ในพื้นที่ การจัดทำแผ่นป้ายบอกข้อมูลของต้นไม้ประเภทต่าง ๆ (สัมภาษณ์ คำรพ เสาวคนธ์, วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2555)

4.1.2 การพัฒนาการบริการการท่องเที่ยว

การพัฒนาการบริการท่องเที่ยวทั้ง 3 พื้นที่เน้นการอำนวยความสะดวก และสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ เช่น พื้นที่อำเภอสทิงพระมีการพัฒนาด้านแสงสว่างของเส้นทางคมนาคมในการเดินทางยามค่ำคืน การจัดทำป้ายบอกทิศทางรวมทั้งป้ายบอกสถานที่สำคัญ / กลุ่มกิจกรรม และป้ายนิเทศเพื่อให้ความรู้หรือข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวในการเที่ยวชม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ชมรมการท่องเที่ยวของชุมชนได้ทำแผนพัฒนาส่งให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลในการพิจารณางบประมาณประจำปี รวมทั้งการดำเนินการจัดตั้งศูนย์บริการเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวของตำบลท่าหินเพื่อใช้เป็นศูนย์กลางในพื้นที่ของอำเภอสทิงพระ ได้รับงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งสนับสนุนงบประมาณจำนวน 100,000 บาท และเงินสนับสนุนจากองค์กรภายนอกจำนวน 100,000 บาท ซึ่งขณะนี้อยู่ในระหว่างการดำเนินการจัดสร้าง คาดว่าจะแล้วเสร็จในไม่ช้า (สัมภาษณ์ พูนทรัพย์ ศรีชู, วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2555) นอกจากนี้มีโครงการพัฒนาบุคคลากรซึ่งแผนพัฒนาบุคคลากรจะเริ่มเน้นจากการถ่ายทอดภูมิปัญญาดั้งเดิม โดยครูภูมิปัญญาของชุมชนมาแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดให้เยาวชนรุ่นหลังได้เรียนรู้ เช่น การร้องเพลงบอก การแกะหนังตะลุง การพากย์หนังตะลุง การเล่าตำนานความเป็นมาสู่เยาวชนในชุมชน ศูนย์โรงเรียน และนำมาจัดแสดงให้นักท่องเที่ยวชม ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิดให้กับเยาวชนเพื่อกลับมาพัฒนาพื้นที่ชุมชนมีการร่วมกันให้ทุนสนับสนุนเยาวชนในการศึกษา มีการอบรมด้านการบริการให้กับผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลนักท่องเที่ยว โดยเน้นให้คำนึงถึงความปลอดภัย รวมทั้งการพัฒนาด้านกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ จัดอบรมให้มีการถ่ายทอดความรู้เพื่อที่จะให้สมาชิกกลุ่มสามารถถ่ายทอดและสาริตให้กับนักท่องเที่ยวหรือกลุ่มต่าง ๆ ที่ติดต่อเข้ามาศึกษาในกลุ่มของตน

ในพื้นที่ชุมชนคลองแดนได้มีการวางแผนในเรื่องอนาคตของชุมชนคลองแดน โดยมีการประชุมร่วมกันในชุมชนเพื่อวางแผนเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น โดยเริ่มจากโครงการฟื้นฟูกิจกรรมการล่องเรือหางยาวไปตามเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำตลอดทั่วทั้งชุมชนคลองแดน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ชมวิถีชีวิตริมฝั่งคลองของชุมชนรอบข้างตลาดริมน้ำคลองแดน เดิมกิจกรรมการท่องเที่ยวล่องเรือหางยาวตามเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำนั้นมีอยู่แล้ว แต่ติดปัญหาเรื่องเรือหางยาวในบางครั้งเนื่องจากใช้เรือของชาวบ้านที่ต้องใช้ประกอบอาชีพ จึงเกิดแนวความคิดในการจัดหาเรือหางยาวและเสื่อชูชีพมาบริการด้านการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวโดยตรง นอกจากนี้ที่พัฒนาบ่อย ๆ เป็นเรื่องของ การปรับปรุง และซ่อมแซมป้ายสื่อความหมายภายในชุมชน เนื่องจากปัจจุบันป้ายสื่อความหมายส่วนใหญ่เป็นไม้ จึงมีสภาพชำรุดทรุดโทรมโดยเฉพาะในส่วนของเนื้อหาที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวมีสภาพที่เลือนลาง บางส่วนไม่สามารถมองเห็นได้ชัด เนื่องจากอยู่กลางแจ้ง ชุมชนจึงมีแนวคิดที่จะปรับปรุง และ

ซ่อมแซมป้ายสื่อความหมายให้มีเนื้อหาที่สามารถมองเห็นชัดเจน และเน้นป้ายสื่อความหมายมีสภาพคงทนแข็งแรง ไม่ทรุดโทรมได้ง่าย

สำหรับพื้นที่ชุมชนเกาะขอม องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะขอมมีการพัฒนาศูนย์บริการนักท่องเที่ยวในการอำนวยความสะดวกด้านข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว มีการพัฒนาระบบไฟฟ้า โดยการติดตั้งระบบไฟฟ้าเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวในเวลากลางคืน มีการซ่อมแซมเสาไฟฟ้า และพร้อมกันนี้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะขอมได้มีความร่วมมือกับองค์กรภายนอกในการจัดสร้าง ปรับปรุงและบำรุงรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มีการปรับสภาพถนนบางเส้นทางที่เป็นหลุมบ่อ รวมทั้งการตกแต่งตัดกิ่งไม้ที่กีดขวางเส้นทางจราจร มีการอบรมชาวบ้านและเยาวชนของชุมชนเกาะขอมโดยความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น การอบรมมัคคุเทศก์น้อยที่พิพิธภัณฑสถานชาติศึกษาบ้านทักษิณคดีศึกษา การเปิดอบรมชาวบ้านในการช่วยกันอนุรักษ์ และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยจัดให้มีการอบรมการทำก้อนจุลินทรีย์ (EM Ball) เพื่อฟื้นฟูทะเลสาบสงขลา

4.1.3 พัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยว

การพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้ง 3 พื้นที่ ส่วนใหญ่เน้นทางภาครัฐในการช่วยรณรงค์ ส่งเสริม หรือการจัดงานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ เพื่อให้พื้นที่เป็นที่รู้จัก มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ หรือป้ายโฆษณา นิตยสารทางการท่องเที่ยว ราชการสารคดีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางสื่อโทรทัศน์ อีกทั้งยังได้รับความร่วมมือจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานหาดใหญ่ (สงขลา-พัทลุง) การกีฬาและการท่องเที่ยว หน่วยงานองค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนี้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต ในรูปแบบของ เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก รวมทั้งสถานีวิทยุขององค์กรต่าง ๆ เช่น สถานีวิทยุของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา FM.97.50 MHz สถานีวิทยุของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 88.0 MHz นอกจากนี้ในพื้นที่อำเภอสติงพระ จังหวัดสงขลา จะสังเกตเห็นสื่อส่วนใหญ่ที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจะไม่หลากหลายหากเปรียบเทียบกับในพื้นที่อื่น ๆ เนื่องจากจะอยู่ในรูปแบบสิ่งพิมพ์ แผ่นพับ ป้ายโฆษณา และการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เช่น เว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสามตำบล เป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและกิจกรรมที่น่าสนใจของแต่ละตำบลมาจัดลงในเว็บไซต์ เพื่อเป็นการให้ข้อมูลเบื้องต้นแก่ผู้สนใจเข้ามาดูและรู้จักวิถีชีวิตของแต่ละตำบล นอกจากนั้นเว็บไซต์อื่น ๆ ที่มีข้อมูล เช่น การท่องเที่ยวตามวิถี โหนด นา เล [www:oknation.net](http://www.oknation.net) (บล็อกโอเคนชั่น), www.gotoknow.org, www.manager.co.th ซึ่งข้อมูลในเว็บไซต์ส่วนใหญ่จะกล่าวถึงวิถีชีวิต โหนด นา เล ให้พอเป็นที่รู้จักเพียงเล็กน้อย ไม่มีรายละเอียดของการจัดการ

ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของพื้นที่ ไม่มีข้อมูลของกิจกรรม ที่พัก รายการนำเที่ยว และค่าบริการ ข้อมูลจาก www.Thaitambon.com จะเป็นการบอกผลิตภัณฑ์เด่นของตำบลที่เป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของกลุ่มไม้ตาลโตนดทำหิน กลุ่มทำข้าวซ้อมมือ กลุ่มแปรรูปอาหาร กลุ่มแปรรูปผลิตผลจากการเกษตร กลุ่มน้ำส้มตาลโตนด และกลุ่มผลิตข้าวกล้อง ดังนั้นคิดว่าในอนาคตควรมีการพัฒนาเว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์ในภาพของการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตโหนด นา เล ที่มีควมพร้อมด้านข้อมูลอย่างครบถ้วนในเว็บไซต์เดียวกันและมีการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ (สัมภาษณ์ วิจิต สุวรรณรัตน์, วันที่ 30 พฤศจิกายน 2554) นอกจากนี้มีการส่งเสริมด้านเทศกาลและงานประเพณีของทั้งสามตำบลเพื่อดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในพื้นที่ เช่น การจัดเทศกาล วันลูกโหนด เป็นเทศกาลที่ทางอำเภอสทิงพระร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา จัดขึ้นประมาณเดือนพฤษภาคมของทุกปี และยังมีกรฟื้นฟูประเพณีรับเทียนผา ซึ่งเป็นประเพณีของวิถีนาในการทำพิธีที่เกี่ยวข้องกับการทำนา แม่โพสพ การทำขวัญข้าว และประเพณีชักพระเดือน 5 ของสามตำบล ซึ่งการจัดงานเทศกาลและประเพณีดังกล่าวจัดเป็นการกระตุ้น และประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่พร้อม ๆ กัน

สำหรับการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนคลองแดน จะเห็นถึงความร่วมมือกันทั้งภาครัฐ และเอกชน เช่น โครงการความร่วมมือภาครัฐ และเอกชนในการเปิดเส้นทางท่องเที่ยว โดยตระหนักถึงความเป็นเอกลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชุมชน เพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวกับชุมชนอื่น ๆ เช่น ชุมชนบ้านขาว อำเภอระโนด และชุมชนทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง นอกจากนี้มีการจัดเทศกาลประจำปี “งานสายน้ำวัฒนธรรมตำบลคลองแดน” ซึ่งจัดขึ้นในช่วงเดือนพฤษภาคมเป็นประจำทุกปี โดยมีลักษณะเด่นของงานในการเชิดชูศิลปะ การแสดงของวัฒนธรรมทางภาคใต้ ซึ่งภายในงานจะมีกิจกรรมการแสดงที่รวบรวมศิลปะการแสดงที่โดดเด่นของภาคใต้ เช่น การแสดงมโนราห์ที่รำร่ายอยู่บริเวณสะพานไม้เลียบริมคลอง ระบายตรีตีปัส การแสดงหนังตะลุง การประชันดนตรีไทยกับดนตรีสากล เช่น ขลุ่ยและซอฮู้ ปะทะกับไวโอลิน และแซกโซโฟน ซึ่งกิจกรรมการแสดงทั้งหมดนี้ล้วนแล้วแต่เป็นการบ่งบอกถึงศิลปะการแสดง วัฒนธรรมพื้นถิ่นของภาคใต้ได้เป็นอย่างดี จัดเป็นงานมรดกทางวัฒนธรรมที่สามารถเชิดชูศิลปะการแสดงวัฒนธรรมของภาคใต้ให้คงอยู่สืบไป

นอกจากนี้มีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาช่วยสนับสนุนในเรื่องของการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) การกีฬาและการท่องเที่ยว ฝ่ายประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา กรมการท่องเที่ยว อนุสาร อสท. สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ ใบปลิว สื่ออินเทอร์เน็ต เช่น เฟสบุ๊กของตลาดริมน้ำคลองแดน อีกทั้งยังมีสื่อโทรทัศน์ที่เข้ามาถ่ายทอดรายการ เช่น รายการแฉะเที่ยวเหลือคุณเมือง และรายการที่เกี่ยวกับสารคดีท่องเที่ยวต่าง ๆ รวมทั้ง

การประชาสัมพันธ์ทั้งสถานีวิทยุของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา FM.97.50 MHz สถานีวิทยุของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 88.0 MHz และกลุ่มถ่ายภาพของ pix gang ซึ่งเป็นชมรมที่มีความสามารถด้านการถ่ายภาพ โดยจะถ่ายภาพทั้งในส่วนของแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ผ่านทางเฟสบุ๊ก เว็บไซต์ และนิตยสารต่าง ๆ เป็นต้น

การพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวตำบลเกาะยอ องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยอมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวภายในตำบลเกาะยอ โดยจัดให้มีแผ่นพับไว้บริการนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีการประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยอ www.kohyor.go.th และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานหาดใหญ่ (สงขลา-พัทลุง) ผ่านทางเว็บไซต์ <http://www.songkhlatourism.org> อีกทั้งมีการส่งเสริมการจัดงานเทศกาลประเพณีภายในตำบลเกาะยอเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น ประเพณีลอยกระทง ซึ่งจัดบริเวณวัดแหลมพ้อของทุกปี นักท่องเที่ยวสามารถลอยกระทงสู่ทะเลและมีการแสดงต่าง ๆ บนศาลาริมน้ำของวัดแหลมพ้อ เทศกาลของดีเกาะยอ ซึ่งมีทั้งผลไม้ อาหารพื้นเมือง และผ้าทอเกาะยอที่เป็นหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และสร้างชื่อเสียงให้ตำบลเกาะยอเป็นที่รู้จักได้เป็นอย่างดี ถนนสายวัฒนธรรมบริเวณถนนอ่าวทรายสวนใหม่ซึ่งปรับให้เป็นถนนคนเดินในอนาคต และโครงการการสร้างตลาดน้ำของวัดแหลมพ้อ ซึ่งคาดว่าจะสามารถทำให้เกาะยอเป็นที่รู้จัก นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ตำบลเกาะยอเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงการเดินทางเข้าถึงที่สะดวกสบายโดยมีการเพิ่มป้ายบอกทางและป้ายสื่อความที่ชัดเจน รวมทั้งการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์เชิญชวนที่ส่งเสริมภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยว

4.2 การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว โดยเชื่อมโยง 3 พื้นที่ที่กำหนดให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยเชื่อมโยง 3 พื้นที่ที่กำหนด โดยคำแนะนำจากนักท่องเที่ยวในขณะร่วมกิจกรรมในพื้นที่และจากข้อมูลด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า การท่องเที่ยวในพื้นที่จะมีการท่องเที่ยวในรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน และจากการทดลองใช้เส้นทางพบว่าหากมีช่วงเวลาเพียง 1 วันไม่เหมาะสำหรับการเดินทางในทุกพื้นที่ โดยผู้วิจัยสามารถกำหนดเส้นทางออกได้เป็น 2 รูปแบบใหญ่ ๆ ได้แก่ รายการนำเที่ยว “เส้นทางช้อปปิ้งสินค้า OTOP” และรายการนำเที่ยว “เส้นทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน” โดยมีรายละเอียดของรายการนำเที่ยวดังนี้

4.2.1 รายการนำเที่ยว “เส้นทางช้อปปิ้งสินค้า OTOP”

- วันแรก**   ออกจากอำเภอหาดใหญ่ เดินทางสู่เกาะขอสักการะสมเด็จพระนอญ เพื่อเป็นสิริมงคล จากนั้นเยี่ยมชมกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองเกาะขย ซึ่งเป็นผ้าพื้นเมืองที่มีชื่อเสียงของจังหวัดสงขลา มีความประณีตและสีสันที่สวยงาม เป็นสัญลักษณ์หัตถกรรมพื้นบ้านของภาคใต้และยังเป็นสุดยอดผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ OTOP   แวะเยี่ยมชมสวนผลไม้แบบผสมผสาน (สวนสมรม) ศึกษาวิธีการทำการเกษตรแบบปลอดสารพิษพร้อมลิ้มรสชาติผลไม้ชื่อดังประจำถิ่น อาทิ จำปาตะ ตะมุค เงาะ ลองกอง ทูเรียน
- รับประทานอาหารกลางวันบริเวณเกาะขย
- บ่าย**   ออกเดินทางยังอำเภอสติงพระ ชมวิถีตาลโตนดได้แก่การขึ้นต้นตาล การเจาะลูกตาลเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากตาลโตนด เช่น น้ำตาลพาสเจอร์ไรส์น้ำตาลแว่น ผลิตภัณฑ์จักสานจากใบตาลที่บ้านท่าหิน ชมกลุ่มแพปลาบ้านคูซูด แวะซื้อ “ไข่ครอบ” รสชาติอร่อยที่เกิดจากภูมิปัญญาของบรรพชนเพื่อถนอมอาหารในหมู่ชาวประมงพื้นบ้านแถบริมทะเลสาบสงขลา ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่นักชิมปักษ์ใต้ ชมการสาธิตการเคี่ยวน้ำตาลด้วยเตาประหยัดพลังงานและการผลิตแก๊สชีวภาพจากมูลสัตว์ที่บ้านคลองรี ออกเดินทางต่อไปยังคลองแดน เดินทางเที่ยวตลาดริมน้ำโบราณ เลือกซื้อเลือกชิมอาหารพื้นเมืองรสชาติท้องถิ่น เข้าที่พักโฮมสเตย์
- วันที่สอง**   ตักบาตรตอนเช้าเพื่อเป็นสิริมงคล รับประทานอาหารเช้าอาหารท้องถิ่น นมัสการพระทอง เยี่ยมชมหอนันท์เก่าแก่ และมหิศรชัยเรือขุดโบราณ ณ วัดคลองแดนที่มีอายุเก่าแก่กว่าร้อยปี ชมบ้านไม้โบราณ และร้านขายยาศรีสุขโฮสเทล จากนั้นออกเดินทางจากโฮมสเตย์ตลาดริมน้ำคลองแดน แวะซื้อผลิตภัณฑ์อาหารทะเลที่ตลาดสินค้าพื้นเมืองเกาะขย เดินทางกลับสู่หาดใหญ่โดยสวัสดิภาพ

4.2.2 รายการนำเที่ยว “เส้นทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน”

- วันแรก**   ออกเดินทางจากอำเภอหาดใหญ่ มุ่งหน้าสู่เกาะขอสักการะพระนอญที่วัดแหลมพ้อ เยี่ยมชมสวนผลไม้แบบผสมผสาน (สวนสมรม) ศึกษาวิธีการทำการเกษตรแบบปลอดสารพิษพร้อมลิ้มรสชาติผลไม้ชื่อดังประจำถิ่น จำปาตะ ตะมุค เงาะ ลองกอง

แวะวัดท้ายขอ ชมกุฏิเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นเรือนไทยปักไม้ไผ่แบบมณฑลอุดร
รับประทานอาหารกลางวันบริเวณเกาะขอ

บ่าย ออกเดินทางต่อไปตำบลท่าหินเพื่อไปชมการผลิตเกิดชีวภาพจากมูลสัตว์
เพื่อประกอบอาหารในครัวเรือน พร้อมชมวิถีตาลโตนด ประกอบด้วย การขึ้นต้น
ตาลโตนด เฉาะลูกตาล การเกี่ยวน้ำตาลและภูมิปัญญาการนอมอาหารที่เรียกว่า
“หวาน้ำตาล” เลือกรับซื้อผลิตภัณฑ์จากตาลโตนด เช่น น้ำตาลพาสเจอร์ไรส์ กระเป๋
จักสาน เยี่ยมชมกลุ่มแปรรูปตาลโตนดเป็นน้ำตาลผงและน้ำตาลแว่น ชิมขนม
พื้นบ้าน เดินทางสู่วัดคลองแดน เพื่อสักการะพระทองอันศักดิ์สิทธิ์และเป็นที่ยึด
เหนี่ยวจิตใจของชุมชนชาวคลองแดนเพื่อความเป็นสิริมงคล เดินเที่ยวตาม
ทางเดินไม้เลียบคลองเพื่อศึกษาวิถีชีวิตชาวบ้านไปยังตลาดย้อนยุคริมน้ำคลองแดน
เยี่ยมชมร้านขายยาศรีสุขโฮสเทล (ร้านขายยาโบราณ) เลือกรับซื้อเลือกชิมอาหาร
พื้นบ้าน ชมการแสดงจากนักเรียนในชุมชน เข้าพักโฮมสเตย์

วันที่สอง

หลังรับประทานอาหารเช้า แวะนมัสการหลวงพ่อดวง ที่วัดพะโคะและนมัสการ
พระพุทธรูปโบราณ “เจ้าแม่อยู่หัว” ที่วัดท่าคุระ พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นที่ยึด
เหนี่ยวจิตใจชาวบ้านเดิน เดินทางสู่เขตห้ามล่าสัตว์ป่านกน้ำกุยบุรี เพื่อลงเรือชม
ทัศนียภาพและนกนานาชนิด เดินทางกลับสู่หาดใหญ่โดยสวัสดิภาพ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้กำหนดผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าเพื่อสำรวจและรวบรวมปัญหาและอุปสรรคของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเพื่อพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวโดยเชื่อมโยง 3 พื้นที่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษา ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าไว้ดังต่อไปนี้

1. สำรวจและรวบรวมปัญหาและอุปสรรคของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใน 3 พื้นที่ที่กำหนด คือ อำเภอสติงพระ อำเภอระโนด และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เพื่อจัดทำฐานข้อมูล
2. วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใน 3 พื้นที่ที่กำหนด คือ อำเภอสติงพระ อำเภอระโนด และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
3. การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใน 3 พื้นที่ที่กำหนด คือ อำเภอสติงพระ อำเภอระโนด และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
4. พัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวโดยเชื่อมโยง 3 พื้นที่ที่กำหนด รวมทั้งรวบรวมข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นกำหนดเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีความสมบูรณ์ต่อไป

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความสำคัญดังต่อไปนี้

- 1) เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวใน 3 พื้นที่ที่กำหนดของจังหวัดสงขลา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและสืบค้นทางวิชาการตลอดจนเป็นข้อมูลในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวของ จังหวัดสงขลาต่อไป
- 2) ผลการศึกษาสามารถนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยว และเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวกับชุมชนเครือข่าย รวมทั้งสามารถนำเสนอมานำเสนอแนะในการดำเนินการท่องเที่ยวเพื่อนำไปสู่รายได้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป
- 3) เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนผู้ที่สนใจตลอดจนนักเรียน นิสิต นักศึกษา สามารถนำผลการศึกษาค้นคว้าไปปรับใช้ในการส่งเสริม และการ

พัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อคนในท้องถิ่น นักท่องเที่ยว และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายด้วยดี

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษา ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษารั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่การศึกษาใน 3 พื้นที่ที่กำหนด คือ อำเภอสทิงพระ อำเภอระโนด และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เพื่อนำไปสู่พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยเชื่อมโยง 3 พื้นที่

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษารั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาไว้ดังต่อไปนี้

2.1 สำรวจและรวบรวมปัญหาและอุปสรรคของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใน 3 พื้นที่ที่กำหนด คือ อำเภอสทิงพระ อำเภอระโนด และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เพื่อจัดทำฐานข้อมูล ในประเด็น

- มิติการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- การมีส่วนร่วมของชุมชน
- การสนับสนุนจากภายนอกชุมชน
- ภาวะผู้นำ

2.2 วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวใน 3 พื้นที่ที่กำหนด คือ อำเภอสทิงพระ อำเภอระโนด และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

- จุดเด่นหรือจุดแข็ง ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน เป็นข้อดีที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในชุมชน
- จุดด้อยหรือจุดอ่อน ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน เป็นปัญหาหรือข้อบกพร่องที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในชุมชน
- โอกาส ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอก เป็นผลจากการที่สภาพแวดล้อมภายนอกของชุมชนที่เอื้อประโยชน์หรือส่งเสริมการดำเนินงานของชุมชน
- อุปสรรค ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอก เป็นข้อจำกัดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมนอก

2.3 แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวใน 3 พื้นที่ที่กำหนด คือ อำเภอสทิงพระ อำเภอระโนด และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

2.4 พัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวโดยเชื่อมโยง 3 พื้นที่ที่กำหนด รวมทั้งรวบรวมข้อเสนอแนะเพื่อเป็นกำหนดเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีความสมบูรณ์ต่อไป

ขอบเขตด้านข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลจากเอกสาร ได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับความสำคัญของการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชนและศึกษางานวิจัยเกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานความรู้ในการศึกษา

2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกต

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษา ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามลำดับต่อไปนี้

1. ขั้นสำรวจและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยการสำรวจและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเอกสารต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลความรู้พื้นฐานในการเขียนเค้าโครงวิจัย และเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาค้นคว้า

2. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

2.1 เก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร โดยการเก็บข้อมูลเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.2 การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

-หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบล การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และการท่องเที่ยวและการกีฬาจังหวัดสงขลา

-หน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ สมาคมการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว

-ผู้นำชุมชนหรือชุมชนในพื้นที่ ตลอดจนชาวบ้านและผู้เป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว

-นักวิชาการหรือนักวิจัยที่เคยทำงานในพื้นที่

-กลุ่มผู้จำหน่ายสินค้าในชุมชน

-นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เป็นคนในพื้นที่หรือต่างพื้นที่ที่เคยมาท่องเที่ยวในพื้นที่

2) การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

-หน่วยงานภาครัฐ, หน่วยงานภาคเอกชน, ผู้นำชุมชนหรือชุมชนในพื้นที่ และนักวิชาการหรือนักวิจัยที่เคยทำงานในพื้นที่ จะทำการศึกษาจากประชากรโดยไม่มีกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากมีจำนวนน้อย

-กลุ่มผู้จำหน่ายสินค้าในชุมชน และนักท่องเที่ยวจะทำการสุ่มด้วยวิธี Sample Random Sampling เพื่อให้ได้นักท่องเที่ยวที่เคยมาเที่ยวในพื้นที่เป้าหมาย

3) การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวใน 3 พื้นที่ที่กำหนด คือ อำเภอสทิงพระ อำเภอระโนด และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใน 3 พื้นที่ที่กำหนด คือ อำเภอสทิงพระ อำเภอระโนด และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ สร้างตามแนวความคิดของลิเคิร์ท โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร บทความ วารสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามตามวิธีของลิเคิร์ท จากหลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3. สร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด

4. นำแบบสอบถามมาพิจารณาถึงความครอบคลุมของเนื้อหา และสำนวนภาษาที่ใช้ พร้อมทั้งมีการปรับปรุงแก้ไข

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้เก็บกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด
เกณฑ์การให้คะแนนของแบบสอบถาม ผู้วิจัยกำหนดค่าคะแนน 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก

3 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับน้อย

1 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง นักท่องเที่ยวหรือผู้เกี่ยวข้องมีระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง นักท่องเที่ยวหรือผู้เกี่ยวข้องมีระดับความคิดเห็นในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง นักท่องเที่ยวหรือผู้เกี่ยวข้องมีระดับความคิดเห็นในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง นักท่องเที่ยวหรือผู้เกี่ยวข้องมีระดับความคิดเห็นในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง นักท่องเที่ยวหรือผู้เกี่ยวข้องมีระดับความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

3) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 ของผู้ตอบแบบสอบถามรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

3.2 ให้คะแนนแบบรวบรวมข้อมูลตอนที่ 2 เป็น 5 4 3 2 และ 1 สำหรับคำตอบมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดตามลำดับ

3.3 คำนวณหาค่าเฉลี่ยของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว หรือผู้เกี่ยวข้องมีระดับความคิดเห็น นำเสนอในรูปแบบตาราง และพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผล

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา มีผลการวิจัยโดยสรุปที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาดังนี้

1. สำรวจและรวบรวมปัญหาและอุปสรรคของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใน 3 พื้นที่ที่กำหนด คือ อำเภอสติงพระ อำเภอระโนด และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ซึ่งปรากฏผลดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สรุปผลข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 68 มีช่วงอายุระหว่าง 40 – 49 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.33 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 37.33 ประกอบอาชีพ

เกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 31.33 และมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,001 – 10,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 52 มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ระยะเวลา 12 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 64 และมีบ้านพักอาศัยเป็นบ้านพักตนเองคิดเป็นร้อยละ 66.67 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ผลสรุปปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่าระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.56$) หากพิจารณารายละเอียดพบว่ามิติการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับมากที่สุด รองลงมาคือการมีส่วนร่วมของชุมชน การสนับสนุนจากภายนอกชุมชน และภาวะผู้นำ ตามลำดับ ซึ่งรายละเอียดปรากฏดังนี้

1. มิติการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านมิติการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.60$) หากพิจารณารายละเอียดพบว่าชุมชนมีเส้นทางที่ใช้ในการเดินทางภายในชุมชนสะดวก ไม่ยุ่งยากและปลอดภัยระดับมากที่สุด รองลงมาคือชุมชนมีวิถีชีวิต ความเป็นธรรมชาติและมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ชุมชนมีลักษณะที่ตั้งของชุมชนที่สามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ได้ ชุมชนมีป้ายและสัญลักษณ์บอกเส้นทางที่เข้าใจง่ายชัดเจน ชุมชนมีทรัพยากรที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและชุมชนมีศักยภาพของพื้นที่ในการพัฒนาในอนาคต

2. การมีส่วนร่วมของชุมชน

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.57$) หากพิจารณารายละเอียดพบว่าชุมชนมีการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนอยู่เสมอระดับมากที่สุด รองลงมาคือชุมชนมีการคำนึงถึงคุณภาพในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว/ผู้มาเยือน ชุมชนมีกิจกรรมการเรียนรู้วิถีชุมชน หรือกิจกรรมประจำวันของชุมชนซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาในการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนมีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวกในการรองรับนักท่องเที่ยว ชุมชนมีการคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ในชุมชน ชุมชนมีการสร้างมาตรการเฝ้าระวัง และป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและด้านวัฒนธรรม ชุมชนมีการจัดการด้านความปลอดภัยในชุมชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการรวมกลุ่มเพื่อจัดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนมีการรวมกลุ่มของชุมชนในการจัดการในรูปแบบของชมรม โดยมีคณะกรรมการบริหารกลุ่ม / ชมรม ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับ

ผลประโยชน์จากการบริหารและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผลการบริหารจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

3. การสนับสนุนจากภายนอกชุมชน

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการสนับสนุนจากภายนอก ชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.56$) หากพิจารณารายละเอียดพบว่าชุมชนได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ และเอกชนด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนระดับมากที่สุด รองลงมาคือชุมชนได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ และเอกชนด้านการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ หรือเอกชนด้านงบประมาณเพื่อส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว และชุมชนได้รับความร่วมมือจากภาครัฐ หรือเอกชนในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

4. ภาวะผู้นำ

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านภาวะผู้นำโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.52$) หากพิจารณารายละเอียดพบว่าผู้นำชุมชนมีการวางแผนการบริหาร การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างชัดเจนระดับมากที่สุด รองลงมาคือผู้นำชุมชนมีความควบคุมดูแลและประเมินผลเกี่ยวกับการบริหารและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ผู้นำชุมชนมีความสามารถในการบริหารงบประมาณเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน ผู้นำชุมชนมีความรับผิดชอบต่อการบริหารและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และผู้นำชุมชนเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

2. วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใน 3 พื้นที่ที่กำหนด คือ อำเภอสติงพระ อำเภอระโนด และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา สรุปผลได้ดังนี้

2.1 จุดเด่นหรือจุดแข็ง

2.1.1 ทั้ง 3 ชุมชนในพื้นที่ที่กำหนด มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวด้วยความมีเสน่ห์เฉพาะตัว มีภูมิปัญญาท้องถิ่น และเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่และวัฒนธรรมที่น่าสนใจ

2.1.2 มีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยว เช่น การจัดทำแพคเกจ Homestay การบริการอาหารท้องถิ่น การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากชุมชน และการจัดเตรียมสาธารณูปโภคอื่น ๆ ตามความจำเป็น

2.1.3 มีเส้นทางคมนาคมที่เข้าออกพื้นที่ได้อย่างสะดวก มีการจัดทำป้ายบอกทิศทาง และสามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง

2.1.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการรวมกลุ่มในกิจกรรมต่าง ๆ ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ความมีมิตรไมตรี การให้บริการข้อมูล และการให้ความช่วยเหลือ

2.2 จุดด้อยหรือจุดอ่อน

2.2.1 ขาดการประสานงานหรือการสนับสนุนระหว่างองค์การปกครองท้องถิ่นและชุมชน ในการจัดทำแผนกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวของชุมชน

2.2.2 ขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในด้าน การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในพื้นที่ เช่น ปรับเส้นทางคมนาคม จัดเตรียมจุดต้อนรับนักท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ให้พื้นที่เป็นที่รู้จักกันอย่างทั่วถึง

2.3 โอกาส

2.3.1 มีการร่วมมือกับองค์กรภายนอก เช่น มหาวิทยาลัยในการอบรมความรู้เกี่ยวกับมัคคุเทศก์และยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น อีกทั้งร่วมมือกับโรงเรียนในท้องถิ่นในการร่ำหลักสูตรบูรณาการเพื่อให้เยาวชนรักและหวงแหนท้องถิ่นตน

2.3.2 ควรส่งเสริมการพักผ่อนแบบโฮมสเตย์ของทุกชุมชนให้เป็นการศึกษารูปแบบชีวิต และการดำเนินชีวิตของชุมชนให้มากขึ้น

2.4 อุปสรรค

2.4.1 ขาดความรุนแรงอย่างต่อเนื่องของพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดน รวมทั้งในพื้นที่สงขลา ส่งผลให้นักท่องเที่ยวขาดความเชื่อมั่นในเรื่องความปลอดภัย

2.4.2 การเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล หรือการเกิดเหตุการณ์อุทกภัยทางธรรมชาติ เช่นในฤดูฝน ในบางพื้นที่ไม่สามารถเปิดให้บริการได้ เนื่องจากสภาพพื้นที่เปิดโล่ง เช่น ตลาดริมน้ำคลองแดน การชมวิถีชีวิตโหนด นา เล

3. การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใน 3 พื้นที่ที่กำหนด คือ อำเภอสตงพิงพระ อำเภอระโนด และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

จากการศึกษาศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นการศึกษาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวใน 3 พื้นที่ที่กำหนด คือ อำเภอสตงพิงพระ อำเภอระโนด และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา สามารถสรุปผลได้ดังนี้

3.1 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 พื้นที่ที่มีการให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเน้นการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เนื่องจากทุกชุมชนในพื้นที่มีความต้องการที่จะเผยแพร่วิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนตัวเอง เช่น พื้นที่อำเภอ

สทิงพระมีการพัฒนาระบบนิเวศโดยชาวบ้านในชุมชนได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือในการส่งเสริม การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม จัดให้มีการปลูกป่าชายเลนบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเพื่อใช้เป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ การรวมกลุ่มของชาวบ้าน เช่น กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กลุ่มส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ โครงการบ่อแกสชีวภาพ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร กลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไม้ตาลโดนด เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมกลุ่มเหล่านี้เป็นแหล่งสาธิตกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องของชุมชน พื้นที่ชุมชนคลองแดนมีโครงการที่จะปรับสภาพภูมิทัศน์โดยรอบของตลาดริมน้ำคลองแดนซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลัก โดยเน้นในเรื่องของอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้มีความอุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้มีโครงการการจัดการบำบัดน้ำเสียในชุมชนตลาดริมน้ำคลองแดน โครงการสร้างเครื่องเติมอากาศแบบผิวน้ำ เพื่อช่วยในการเติมอากาศและค่าออกซิเจนของแม่น้ำให้มีสภาพที่ดีขึ้น พื้นที่ตำบลเกาะยอ มีโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นภายในชุมชน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางของนักท่องเที่ยว โดยมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการจัดการการท่องเที่ยว นอกจากนี้การพัฒนาการท่องเที่ยวภายในชุมชนเกาะยอชุมชนเองต้องการให้เกาะยอเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคใต้

3.2 การพัฒนาการบริการการท่องเที่ยว

การพัฒนาการบริการท่องเที่ยวทั้ง 3 พื้นที่เน้นการอำนวยความสะดวก และสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ เช่น พื้นที่อำเภอสทิงพระมีการพัฒนาด้านแสงสว่างของเส้นทางคมนาคมในการเดินทางยามค่ำคืน การจัดทำป้ายบอกทิศทางรวมทั้งป้ายบอกสถานที่สำคัญ / กลุ่มกิจกรรม และป้ายนิเทศเพื่อให้ความรู้หรือข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวในการเที่ยวชม รวมทั้งมีการ โครงการพัฒนาบุคลากรโดยมุ่งเน้นการถ่ายทอดภูมิปัญญาดั้งเดิม โดยครูภูมิปัญญาของชุมชนมาแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดให้เยาวชนรุ่นหลังได้เรียนรู้ พื้นที่ชุมชนคลองแดนมีการวางแผนในเรื่องอนาคตของชุมชนคลองแดน โดยมีการประชุมร่วมกันในชุมชนเพื่อวางแผนเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น มีการฟื้นฟูกิจกรรมการท่องเที่ยวทางยาว นอกจากนี้มีการปรับปรุง และซ่อมแซมป้ายสื่อความหมายภายในชุมชนให้มีรายละเอียดชัดเจนเกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ สำหรับพื้นที่ชุมชนเกาะยอ องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยอมีการพัฒนาศูนย์บริการนักท่องเที่ยวในการอำนวยความสะดวกด้านข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว มีการพัฒนาระบบไฟฟ้า โดยการติดตั้งระบบไฟฟ้าเพิ่มเติม มีการอบรมชาวบ้านและเยาวชนของชุมชนเกาะยอโดยความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น การอบรมมัคคุเทศก์น้อยที่พิพิธภัณฑสถานชาติโบราณคดีศึกษา การเปิดอบรมชาวบ้านในการช่วยกันอนุรักษ์ และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

3.3 พัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยว

การพัฒนากการส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้ง 3 พื้นที่ ส่วนใหญ่เน้นทางภาครัฐในการช่วยรณรงค์ ส่งเสริม หรือการจัดงานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ เพื่อให้พื้นที่เป็นที่รู้จัก มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ หรือป้ายโฆษณา นิตยสารทางการท่องเที่ยว เช่น อนุสาร อสท. รายการสารคดีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางสื่อโทรทัศน์ เช่น รายการแะเที่ยวเหลิยวคูเมือง และรายการที่เกี่ยวกับสารคดีท่องเที่ยวต่าง ๆ อีกทั้งยังได้รับความร่วมมือจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานหาดใหญ่ (สงขลา-พัทลุง) การกีฬาและการท่องเที่ยว หน่วยงานองค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนี้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต ในรูปแบบของ เว็บไซต์ เช่น เว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยอ www.kohyor.go.th การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานหาดใหญ่ (สงขลา-พัทลุง) <http://www.songkhlatourism.org> การท่องเที่ยวตามวิถี โหนด นา เล www.oknation.net www.gotoknow.org www.manager.co.th และเฟสบุ๊ก เช่น เฟสบุ๊กของตลาดริมน้ำคลองแดน รวมทั้งสถานีวิทยุขององค์กรต่าง ๆ เช่น สถานีวิทยุของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา FM.97.50 MHz สถานีวิทยุของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 88.0 MHz นอกจากนี้มีการรณรงค์ในรูปแบบของงานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ เช่น เทศกาลวันลูกโหนด ประเพณีรับเทียนคา การทำขวัญข้าว ประเพณีชักพระเดือน 5 ของอำเภอสทิงพระ เทศกาลประจำปี “งานสายน้ำวัฒนธรรมตำบลคลองแดน” ซึ่งจัดขึ้นในช่วงเดือนพฤษภาคมเป็นประจำทุกปี ของอำเภอระโนด และเทศกาลของดีเกาะยอ ในพื้นที่เกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

4. พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยเชื่อมโยง 3 พื้นที่ที่กำหนด

การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยเชื่อมโยง 3 พื้นที่ที่กำหนด โดยคำแนะนำจากนักท่องเที่ยวในขณะร่วมกิจกรรมในพื้นที่และจากข้อมูลด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า การท่องเที่ยวในพื้นที่จะมีการท่องเที่ยวในรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน และจากการทดลองใช้เส้นทางพบว่าหากมีช่วงเวลาเพียง 1 วันไม่เหมาะสำหรับการเดินทางในทุกพื้นที่ โดยผู้วิจัยสามารถกำหนดเส้นทางออกได้เป็น 2 รูปแบบใหญ่ ๆ ได้แก่ รายการนำเที่ยว “เส้นทางช้อปปิ้งสินค้า OTOP” และรายการนำเที่ยว “เส้นทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน” โดยจัดให้นักท่องเที่ยวเข้าพักที่โฮมสเตย์ในชุมชน และร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีกิจกรรมหลัก 3 ด้าน ดังนี้คือ กิจกรรมการท่องเที่ยว ที่พัก และอาหาร

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา จากการศึกษาภูมิหลังของพื้นที่ทำให้ทราบว่าพื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่มีความหลากหลาย มีเส้นทางที่ใช้ในการเดินทางภายในชุมชนสะดวก ไม่ยุ่งยากและมีความปลอดภัย อีกทั้งมีวิถีชีวิต ความเป็นธรรมชาติและมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เนื่องจากทุกชุมชนในพื้นที่มีความต้องการที่จะเผยแพร่วิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนตัวเอง นอกจากนี้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 พื้นที่มีการให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเน้นการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542: 3-12-3-14) ซึ่งสรุปไว้ว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีระบบนิเวศสมบูรณ์มีความสำคัญสูงต่อการศึกษาริเริ่มและการอนุรักษ์รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ที่มีความดึงดูดใจและมีโอกาสจัดกิจกรรมเชิงนิเวศได้มาก และใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ ดินจง โพชารี (2552) ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างมีส่วนร่วมบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าหลักการในการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว จะต้องสนับสนุนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีจรรยาบรรณในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งกิจกรรมที่จัดขึ้นต้องไม่ทำให้ทรัพยากรที่มีอยู่เสื่อมโทรม คือให้ความสำคัญกับการคงไว้ซึ่งคุณค่าที่แท้จริงของทรัพยากรธรรมชาติ (ไม่คัดแปลงธรรมชาติและวัฒนธรรม/อารยธรรม) โดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและวัฒนธรรมในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่น ก่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชน ท้องถิ่นและในการจัดกิจกรรมต้องเน้นด้านการศึกษา การเรียนรู้ระบบนิเวศและวัฒนธรรมท้องถิ่นไม่ใช่เน้นการค้า ตื่นใจเพียงอย่างเดียว ต้องมีการวางแผน การเตรียมการเพื่อให้นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยี่ยมชมเกิดความพึงพอใจในประสบการณ์เน้นให้นักท่องเที่ยวเกิดประสบการณ์ด้วยตนเอง เพื่อส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวต่อไปในระยะยาว นอกจากนี้การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้ง 3 พื้นที่ยังได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการมีส่วนร่วมดูแลรักษาสภาพแวดล้อม การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวกในการรองรับนักท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ในชุมชน ทั้งนี้เพื่อป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและด้านวัฒนธรรมที่อาจจะเกิดขึ้นได้ รวมทั้งร่วมกันกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาในการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมชาย สุกุลทัต (2550 : 17) ซึ่งกล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้สรุปได้ว่า การที่ประชาชนมีความเป็นอิสระในการร่วมแรงร่วมใจร่วมทรัพยากรร่วมความคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ในโครงการต่างๆ ที่ต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและสนองตอบความต้องการของชุมชน

สำหรับแนวทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้ง 3 พื้นที่ เน้นการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นวิถีชีวิตดั้งเดิม การจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก และสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ รวมทั้งการส่งเสริมหรือการจัดงานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ เพื่อให้พื้นที่เป็นที่รู้จัก มีการรณรงค์ในรูปของงานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ รวมทั้งการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวโดยเชื่อมโยง 3 พื้นที่เข้าด้วยกันเพื่อกระตุ้นหรือดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ พุทธชาติ ละอองมณี (2544) ทำการศึกษาเรื่อง สภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดสงขลา พบว่าแนวทางการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา มี 3 ด้านดังนี้ ด้านทั่ว ๆ ไปมีหลายแนวทาง เช่น เน้นการท่องเที่ยวด้านธรรมชาติผสมผสานกับด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนา ด้านทรัพยากรและสินค้าท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน แสอขายสินค้าทางการท่องเที่ยวที่มีความงดงามทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น การปรับปรุงเส้นทางคมนาคมในแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ ปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานของบุคลากรด้านบริการนำเที่ยว เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 คนในชุมชนต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านต่าง ๆ และต้องการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาในการจัดการการท่องเที่ยว จึงอยากให้องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบเปิดโอกาสให้ตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุมและนำไปสู่การพัฒนา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการประเมินมาตรฐานการจัดการการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ เช่น มาตรฐานที่พักในรูปแบบต่าง ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเพื่อกำหนดและจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวที่อาจเพิ่มขึ้นในอนาคตให้เหมาะสมและเพื่อให้เป็นการท่องเที่ยววิถีชีวิตที่ยั่งยืน

2.3 ควรมีการศึกษาเส้นทางรถโดยสารโดยเร็วในอดีตจากอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ผู้
เส้นทางรถโดยสารเชื่อมโยงพื้นที่ต่าง ๆ ทั้ง 3 อำเภอ เพื่อพัฒนาเป็นเส้นทางรถโดยสารที่ช่วยทางน้ำใน
อนาคต

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ประวัติผู้วิจัย

1. ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) นางสาวอุไรวรรณ สุภานิตย์

ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ) MISS URAIWON SUPANIT

ตำแหน่งทางวิชาการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์

หน่วยงาน หลักสูตรสาขาวิชาการท่องเที่ยว สาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว
คณะศิลปศาสตร์

ที่อยู่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา ถนนราชดำเนินนอก ตำบลบ่อยาง
อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000 โทรศัพท์ 0-7432-4246 โทรสาร 0-7432-7005
E-mail : Toy1955@hotmail.com

งานวิจัย

-ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาชายหาดของเทศบาลนครสงขลา
พ.ศ. 2547 (งปม, 2547. สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตสงขลา)

2. ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) นางกุลดาร่า เพียรเจริญ

ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ) MRS KULDARA PEANJAROEN

ตำแหน่งทางวิชาการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์

หน่วยงาน หลักสูตรสาขาวิชาการท่องเที่ยว สาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว
คณะศิลปศาสตร์

ที่อยู่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา ถนนราชดำเนินนอก ตำบลบ่อยาง
อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000 โทรศัพท์ 0-7432-4246 โทรสาร 0-7432-7005
E-mail : Kuldara@hotmail.com

งานวิจัย

-การท่องเที่ยวตามเส้นทาง และการเลือกซื้อสินค้าหัตถกรรมกลุ่มจังหวัดภาคใต้
(สงขลา – สตูล), วิจัยร่วม

-การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวใน
อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล

3. ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) ว่าที่ร้อยตรี ศรีนัย จันทร์เจริญ

ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ) Mr. SARUN JANJAROEN

หน่วยงาน บริษัทหาดใหญ่เจอร์นี่ ทัวร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ที่อยู่ บริษัทหาดใหญ่เจอร์นี่ ทัวร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90000

โทรศัพท์ 074-25373, 086-6971537 โทรสาร -

E-mail : -

งานวิจัย

-ไม่มี-

ภาพประกอบ

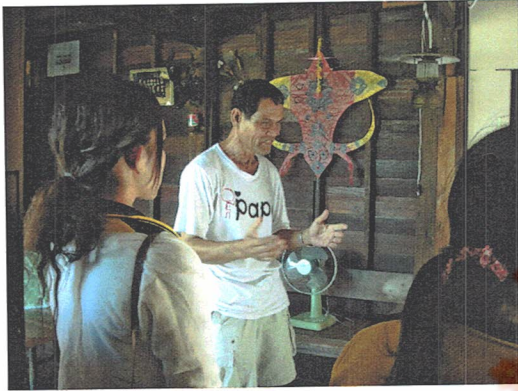

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2540. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2549. แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- จินตนา สุกจານันท์. 2549. การศึกษาและพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ฉัตรยาพร เสมอใจ. 2551. การจัดการและการตลาดบริการ. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ชัยวุฒิ ชัยพันธ์. 2542. การจัดการ การเกษตร ทรัพยากรธรรมชาติและการท่องเที่ยว. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ. 2546. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 4 เชียงใหม่ : ลานนาการพิมพ์.
- ณรงค์วิทย์ แสนทอง. 2551. การบริหารผลงานเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- คนัย เทียนพุด. 2544. ความรู้คือทองคำ. กรุงเทพฯ : นาโกต้า.
- นิตา ชัชกุล. 2550. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : เพรส แอนด์ ดีไซน์ด์.
- _____. 2545. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : เพรส แอนด์ ดีไซน์ด์.
- เบอร์คเลย์ (อ้างถึงในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช หน่วยที่ 8 – 15) 2548. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว หน่วยที่ 8-15. พิมพ์ครั้งที่ 7. นนทบุรี:มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ปรีชา แดงโรจน์. 2544. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : ไฟว์ แอนด์ โฟร์พรีนติ้ง จำกัด.
- ปาริชาติ วัลย์เสถียร. 2543. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพมหานคร. ม.ป.พ.
- พรพรรณ เปล่งปลั่ง. 2548. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาตลาดน้ำตลิ่งชัน. วิทยานิพนธ์. คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พรพิมล วิกรัยพัฒน์. 2546. **ปฐมนิเทศอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. เชียงใหม่. สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพายัพ เชียงใหม่.
- พารรี (อ้างถึงในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช หน่วยที่ 8 - 15) 2548. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว หน่วยที่ 8-15**. พิมพ์ครั้งที่ 7. นนทบุรี:มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พัชรี สิโรต และคณะ. 2546. **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน**. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตรมหาวิทาลัยธรรมศาสตร์.
- พุทธชาติ ละอองมณี. 2544. **ศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดสงขลา**. ปริญญาณิพนธ์ ศศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ, อัดสำเนา.
- รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. 2542. “เกษตรสัญจร” การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. **จุลสารการท่องเที่ยว ปีที่ 3 ฉบับที่ 18 (กค.- กย. 2542)**
- ลินจง โพชารี. 2552. **การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างมีส่วนร่วมบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วรรณ วลัยวานิช. 2546. **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรรณ ศิลปอาษา. 2549. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว หน่วยที่ 1-7**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วันชัย วัฒนศัพท์. 2545. **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน**. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า.
- วิวัฒน์ชัย บุญยภักดิ์. 2532. “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพียงใด” **จุลสารการท่องเที่ยว**.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2544. **รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สมชาย สกฤตทัฬห. 2550. การมีส่วนร่วมของประชาชน. ม.ป.พ.
- สุพรรณศรี จุณณศักดิ์ศรี. 2547. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : ศึกษาเฉพาะกรณีหาดราไวย์ ชุมชนตำบลชอนกลาน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล. ปริญญาโท
ศศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สุภาพร รัตนตรี. 2548. ศักยภาพและแนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอ อำเภอเมือง
จังหวัดสงขลา. ปริญญาโท ศศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สุภาพร มากแจ้ง. 2534. หลักมัคคุเทศก์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์.
_____. 2539. หลักมัคคุเทศก์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์.
- สุรางรัตน์ ช่วยวงศ์ญาติ. 2547. ความรู้ ทักษะ และ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ
ท่องเที่ยวในท้องถิ่น : กรณีศึกษาหาดบางแสน 2 อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น.
วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม. บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุวัฒน์ จุฑากรณ์ และเจริญญา เจริญสุกใส. 2544. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.
นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. 2550. การมีส่วนร่วมของประชาชน.
- สำนักงานนโยบายและแผนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2550. แผนพัฒนาคุณภาพ
สิ่งแวดล้อม.
- อकिन รพีพัฒน์. (2539). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและ
วัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภารการพิมพ์.
- องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยอ. 2554. รายงานการพัฒนาตำบลเกาะยอ.
- อุ้นเรือน เล็กน้อย. 2551. พลังชุมชน : การจัดการป่าชุมชนที่ยั่งยืนและเป็นธรรม. สถาบันวิจัยสังคม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรณานุกรม (ต่อ)

เอกชัย บุญยาพิชฐาน. 2553. คู่มือวิเคราะห์ AWOT อย่างมืออาชีพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ปัญญาชน.
กรมส่งเสริมการเกษตร. “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร” [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก

<http://agrotourism.doae.go.th>. 15 มีนาคม 2554.

กรมส่งเสริมการเกษตร “กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอ” [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก

http://agrotourism.doae.go.th/webagro/select_all.html. 15 มีนาคม 2554.

“ขั้นตอนในการดำเนินการวิเคราะห์ SWOT” [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <http://www.idis.ru.ac.th>.

14 กันยายน 2553.

อภิญา กังสนารักษ์. “ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน” [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก

<http://trat.nfe.go.th>. 9 กันยายน 2553.

องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยอ. “ข้อมูลพื้นฐานของเกาะยอ” [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก

<http://www.kohyor.go.th/content/history.php>. 15 มีนาคม 2554.

สำนักงานอำเภอสทิงพระ. “ประวัติความเป็นมาและข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอำเภอสทิงพระ” [ออนไลน์]

เข้าถึงได้จาก <http://www.sathingphrask.go.th/index.php?cmd=history>. 20 มกราคม 2554.

วิถี โหนด นา เถ. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก [http://www.yourhealthyguide.com/travel/tn-](http://www.yourhealthyguide.com/travel/tn-satingpra.html)

[satingpra.html](http://www.yourhealthyguide.com/travel/tn-satingpra.html) สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2554

บุคคลานุกรม

- จเร สุวรรณชาติ. 2555. หัวหน้าโครงการวิจัยตลาดรึมน้ำคลองแดน สัมภาษณ์ วันที่ 10 มีนาคม.
- พูนทรัพย์ ศรีชู. 2555. ผู้ประสานงานการทองเทืวตำบลท่าหิน. สัมภาษณ์ 5 กุมภาพันธ์.
- วิจิต สุวรรณรัตน์. 2554. รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคลองรี. สัมภาษณ์ 30 พฤศจิกายน.
- สายัณห์ ชลสาคร. 2554. เจ้าของโฮมสเตย์กรูสายัณห์. สัมภาษณ์ วันที่ 24 ธันวาคม.
- อภิชาติ เหมือนทอง. 2554. นักวิจัยชุมชนตลาดรึมน้ำคลองแดน. สัมภาษณ์ วันที่ 30 ธันวาคม.

